

mavrica

2017, letnik 11. št. 37-38

KOLOFON:

Založnik:

SKD Istra Pula,
Držiceva 2, 52100 Pula, Hrvatska

Ime publikacije:

Mavrica
2017, letnik 11, št. 37-38

Urednica: Vesna V. Zmaić

Uredniški odbor:

Klaudija Velimirović, Danica Avbelj,
Danica Bojković, Mirjam Pram

Lektoriranje slovenskega jezika:

Mateja Vukšinić

Lektoriranje hrvaškega jezika:

Zlata Knez

Oblikovanje in grafična priprava:

AIKO, Maja Cerjak s.p.

Tisk:

Tiskara Nova

Fotografija na naslovnici:

Pomlad v Fažani, Vesna V. Zmaić

Fotografija na zadnji strani:

Dolina Kolpe, internetni vir

Naklada:

300 izvodov

Mavrica je glasilo društev:

SKD Istra Pula

SKD Oljka Poreč

SKD Ajda Umag

Uradne ure Skd Istra Pula:

Uradni dnevi: 10.00 – 12.00

razen ob četrtkih: 16.00 - 18.00

Facebook ime:

Skd Istra Pulj

Spletna stran:

www.skdistra.hr

Prispevke za Mavrico pošljite na:

slovinci@skdistra.hr

Glasilo sofinancirajo:

Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence

v zamejstvu in po svetu, Savjet Republike Hr-

vatske za nacionalne manjine,

Mesto Pula

Fotografije:

Če ni drugače navedeno so fotografije last Skd

Istra Pula, ostalih slovenskih društev v Istri,

Fotolie, Slovenske turistične organizacije in

drugih internetnih virov.

Dragi bralci,

pišem tretji uvodnik, za to številko. Mavrica bi morala iziti že prej, a je bil vedno še kakšen dogodek, ki sem ga počakala. Jasno, da bo to bo dvojna številka, že na otip je.

Že pred pomladjo smo v društvu zabeležili prireditve, ki so se rodile iz odličnega sodelovanja. V Lovranu smo Prešernov dan praznovali z rojaki iz Istre, medtem ko smo si v Pulju v Mestni knjižnici ogledali razstavo Mihe Maleša, ki je ilustriral Prešernovo Zdravljico.

Ob šestnajstem rojstnem dnevu društva smo se pogovarjali s prvo predsednico Alojzijo Slivar. S soprogom sta se spoznala v času študija v Ljubljani in ljubezen jo je potegnila v Pulj, od koder je Edo Slivar doma. Tukaj je odprla računovodski servis, katerega uspešno upravlja še danes. Vztrajnost in iznajdljivost sta zagotovo njeni vrline, saj je uspešna tudi na področju turizma.

S pomladjo v Pulj pridejo turisti, lastniki vikendov, apartmajev in rojeni Puljčani, ki ne živijo več tukaj. Eden izmed njih je Branko Lučić. Pred tridesetimi leti je postal Ljubljčan in bo to tudi ostal. Bolj osebno v našem intervjuju.

Že v prvem polletju smo izpolnili letno izletniško kvoto. Odpravili smo se na Golič nad Rakitovcem, ter se zapodili na Učko ali »okoli nje«. Bili smo tudi na koncertu Kombinatk v Umagu. Kljub temu se bomo nekje na jesen odpravili na barko ter skupaj z istrskimi rojaki »vandrali« po morju, če že živimo ob njem. Vsako leto gremo tudi na vseslovensko srečanje in na čezmejno srečanje tudi! Tudi letos bo tako. A nečesa ne pozabite – poslanstvo Slovenskega kulturnega društva se jasno razbere že v njegovem imenu. Če bi bili turistična agencija ali izletniško društvo, bi se tako tudi imenovali. Imejte to v mislih, ko sprašujete, kdaj bo kakšen izlet, in pridite tudi na kulturne prireditve. Letos smo prvič organizirali Dneve slovenskega filma v Pulju. Naj postanejo tradicionalni! Izbor aktualnih slovenskih filmov, promocija, sodelovanje s Kinom Valli in Slovenskim filmskim centrom ter obisk gostov iz filmskega sveta so botrovali, da je bil obisk odličen. Čestitam vam, ki ste bili tam. V začetku junija smo postavili spominsko ploščo spoštovanemu rojaku Alojzu Orlu ter ga postavili na njegovo mesto. Dogodek je požel veliko pozornost medijev in prav je tako.

Naš zbor je zaželeni gost na številnih prireditvah v Pulju in izven. O nastopu na reviji pevskih zborov Primorska poje tokrat piše Bruno Stermotič. Tako kot kreativna delavnica in kulinarična delavnica je naš zbor nastopil tudi na festivalu Multikulturalnosti, ki je letos potekal dva dneva in bil še posebej dobro organiziran. Članicam kreativne delavnice je bila to že druga razstava, prva na velikonočni tržnici. Prvič je Encijan nastopil pri rojaki v Beogradu in dobil pohvalo, da so naredili najboljše vzdušje od vseh gostujočih zborov. Zdaj, ko to pišem, je pred zborom nastop na Čezmejnem srečanju v Portorožu in nastop pri Zlatih vratih ter na Dobrodošli doma v Murski Soboti.

Učenci pouka slovenščine so se odpravili na ogled Škocjanskih jam in spekli kruh v Narinu. Odrasli tečajniki pa so naredili res dobro domačo nalogo »S trebuhom za kruhom«, ki vam jo predstavljamo. Izredno aktivni so tudi v Društvu Slovencev v Umagu. Le pogledjte, koliko člankov so nam poslali. Pa saj so najbrž drugod tudi pridni, a bilo bi dobro, če bi o tem tudi kaj napisali in poslali v Mavrico.

Če sem katerega od dogodkov pozabila omeniti, je zagotovo v priloženem! Naj bo dovolj uvodnikov za nekaj časa ...

Vesna Vukšinić Zmaić, urednica

04 Intervju

Alojzija Slivar: Zame je bila to vedno prednost

07 Dogodki

Slovenski kulturni praznik: Prešernov dan

Slovenski kulturni praznik v Umagu

Sonetni venec Franceta Prešerna z ilustracijami

Mihe Maleša

11 Govorimo slovensko

Od Škocjanskih jam do Nerina

S trebuhom za kruhom

22 Dogodki

Ubežik iz laptopa

Ajdovke prvič na "Primorska poje"

26 Gostovanje

Encijan na avditoriju Portoroža potvrdio snagu prijenosa
emocija

28 Dogodki

V pričakovanju

29 Izlet

Vzpon na gamse

Vzpon na Učko

Izlet v Goriška Brda

36 Dogodki

4. Festival multikulturalnosti

37 Pesem

U jesen

38 Dogodki

Manjšine svojemu mestu

Enkratno glasbeno doživetje v Umagu

Dnevi slovenskega filma v Pulju

Deseta, jubilejna in zadnja

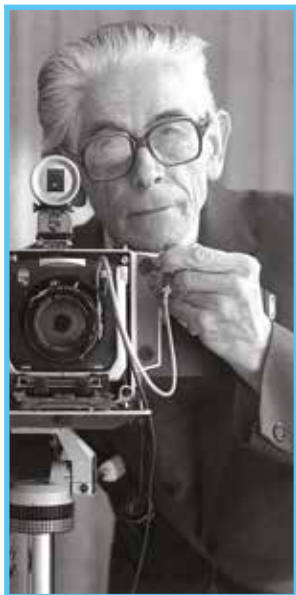
46 Nekrolog

In memoriam: Marija Šaule

47 Pomembni Slovenci v Pulji

Ob 90. obletnici rojstva Marijana Rotarja

Alojz Orel - odkritje spominske plošče

50 Gostovanje

Gostovanje v Splitu

52 Hrana je zdravilo

Jod

54 Recept

Ajdovi mafini

Kumarična omak'ca

56 Gostovanje

Encijan navdušil rojake v Beogradu

58 Program v našem mestu

kazalo

Vprašuje: Vesna V. Zmaić

Društvo praznuje šestnajsti rojstni dan. V tem času se je razvilo in postalo prepoznavno v mestu, županiji, na Hrvaškem in širše. V veliki meri društvo odlično predstavlja zbor Encijan, ki nastopa na različnih prireditvah in ob različnih priložnostih na tej in oni strani meje. Od ustanovitve je torej že minilo dovolj časa, da lahko Alojzijo Slivar, prvo predsednico, vprašamo, kaj meni o razvoju društva od takrat do danes.

Alojzija Slivar kot direktorica računovodskega servisa

Z
.....

ame je bila to vedno prednost

Gospa Slivar, praznujemo 16 let od ustanovitve slovenskega društva. Društvo ste ustanovile tri ženske Marija Langer, Damijana Pezdirc in vi. Kaj lahko rečete o začetkih društva?

To ni povsem točno. Ob ustanovitvi je bilo 15 članov in poleg nas treh sta pri tem sodelovali še gospa Frančiška Uzunić in gospa Flavija Brulc. Veliko je zapisanega v kroniki za deseto obletnico.

Ženske smo veliko pripomogle v našem društvu, vendar ne smemo pozabiti na moške, vsi ustanovitelji so vsak na svoj način kar veliko naredili za društvo, čeprav se vsega vedno ne vidi. Npr. Vinko Knez, Oto Ponikvar, Drago Brulc, vsak član pomaga že s tem, da je član, da je aktiven.

Kako komentirate njegovo delovanje do danes?

Delovanje je odlično, veliko bolje, kot smo si vsi mi na začetku sploh lahko predstavljali. Pomembno je, da smo z našim društvom prispevali oziroma bili idejni začetniki nekaterih dejavnosti in zgled ostalim slovenskim društvom. Tu mislim predvsem na vseslovenska srečanja in na ustanovitve ostalih društev po Istri, ki se zgledujejo po nas. Mislim, da smo mi kot nekakšen inkubator.

Ustanovni član je tudi vaš soprog, ki pa ni Slovenec. Kako ste ga pritegnili k sodelovanju?

Midva s soprogom sodelujeva na vseh področjih, zato je bilo logično, da je tudi on sodeloval pri ustanovitvi tega našega društva, poleg tega pa je bil kot pravnik oziroma odvetnik zelo koristen. Mislim, da je ponosen, da je med ustanovitelji in je vesel in zadovoljen, ko vidi, kako se je naše društvo razvilo in kakšen pomen ima za nas Slovence, pa tudi za medsebojno sožitje različnih narodov.

Ste podjetnica, ali pri svojem delu opazate kakšno prednost ali slabost tega, da ste pripadnica slovenske nacionalne manjšine?

Zame je bila to vedno prednost – saj veste, smo zelo disciplinirani. Včasih me pa moti, da smo tako dosledni – vse mora biti urejeno takoj in točno in

na nivoju, vendar pa je to v življenju v širšem, globalnem smislu nekako nepomembno. Tudi od ostalih narodov se lahko marsikaj naučimo.

Ali mislite, da so Slovencem kršene kakšne pravice, ki nam pripadajo kot manjšini?

Osebnostno mislim, da ne. Vse je odvisno od tega, koliko si uporniški, iznajdljiv in koliko poznaš zakone.

Mislite, da bi se slovenska manjšina na Hrvaškem lahko organizirala in izbrala svojega predstavnika manjšine v saboru?

Verjetno bi, ampak se bi morala ta oseba zelo dobro povezati z vsemi društvami, da bi dobila glasove in pridobiti glasove ostalih Slovencev, ki so po volilnih imenikih. Ta oseba bi morala imeti »to nekaj« – dober program, karizmo, da bi uspela, si pridobila zaupanje in izborila glasove. To ni enostaven proces. Če bi bila jaz v Zagrebu, bi se takoj borila za to pozicijo (smeh).

Društvo se sooča s problemom, kako pritegniti mlade v svoje vrste. Tudi vi imate dve hčerki - mogoče imate kakšen predlog, kako se približati mladi generaciji?

Zelo enostavno. Dajmo jim prostor in naj se začnejo družiti in ukvarjati s kakršno koli dejavnostjo.

Videti je, da so upokoјenci in upokoјenke nekako zavzeli vse pozicije. Kar je kar prav, saj starejši ljudje najbolj potrebujejo različne dejavnosti. Če pa so to še dejavnosti, kjer si v stiku s svojim maternim jezikom in se ukvarjaš s stvarmi, ki te sproščajo in veselijo, potem je to prava stvar.

Jaz predlagam, da se seznani, s čim se otroci ukvarjajo, in pripravi prireditev, kjer bi jih čim bolj vključili, da pokažejo kaj delajo, s čim se ukvarjajo (nekateri igrajo inštrumente, nekdo drug morda pleše, spet tretji je športnik ali mogoče informatik, nekoga zanima umetnost in tako naprej). Skoraj vsi so nekako aktivni in vsak rabi publiko. No, potem se počasi začne. Čez noč ne bo šlo nič. Iz učenja slovenskega jezika se bo lahko tudi marsikaj razvilo. Kakšen izleti v Slovenijo. Mladi radi delujejo z mladimi ali pa vsaj po duhu mladimi ljudmi.

Trenutno je v vodstvu društva dobra ekipa in vse se bo nekako izpeljalo. Moramo pa vedeti, da imajo mladi veliko šolskih obveznosti in vsega ostalega, kar gre zraven, medtem ko ima srednja generacija, ki mora skrbeti za delo in družino, svoje obveznosti in nima ravno časa. Aktivnost v neki dejavnosti v našem društvu pa zahteva precej časa in predanosti.

S soprogom Edom Slivarjem

Leta 2005, ko je SKD Istra postavilo spominsko ploščo na mornariškem pokopališču

Na letošnjih Dnevih slovenskega filma v Pulju

Kako bi čestitali društvu ob njegovem rojstnem dnevu?

Zahvalila bi se vsem članom za članstvo in sodelovanje v društvu. Vsak deluje kolikor lahko. Zahvala gre tudi vsem ostalim, ki so na kakršen koli način pomagali in pomagajo še danes, da naše društvo funkcionira. Mislim, da smo lahko zelo ponosni na naše društvo in da imamo dobro perspektivo za vnaprej. Veliko so v to društvo vložila vsa predsedstva, vse tajnice, vsi voditelji vseh dejavnosti, člani. To se pri nas hitro odvija in to je pozitivno. V vsaki Mavrici se vidijo rezultati dejavnosti.

Moram reči, da sem zelo ponosna da sem bila prva predsednica.

S predstavniki slovenskih društev iz Istre - na sprejemu pri Veleposlanici RSlovenije v Zagrebu

Sprejem pri gradonačelniku Pulja leta 2011 kot predstavnica Sveta slovenske nacionalne manjšine

S

lovenski kulturni praznik - prešernov dan

Ivanka Koletnik

Slovenska društva smo letošnjo organizacijo slovenskega kulturnega praznika zaupala Slovenskemu Kulturnemu društvu Snežnik Lovran. V Pulju pa smo Prešernov dan obeležili tudi v Mestni knjižnici Pulj, ki je skupaj z Knjižnico Celje organizirala razstavo ilustracij Prešernovega Sonetnega venca avtorja Mihe Maleša.

V torek, 7. februarja, smo se nekateri člani SKD Istra Pulj v popoldanskih urah odpravili v Lovran. Domačini so nas prijazno sprejeli z aperitivom, sokovi in simbolično tudi Prešernovimi suhimi figami.

Razvilo se je prijetno kramljanje s slovenskimi kolegi iz Reke, Labina, Umaga, Poreča, Buzeta in Pulja. Proslava se je odvijala v novo zgrajeni kinodvorani, ki je prilagojena tudi za potrebe proslav. Slovenska društva iz Istre in Reke smo zasedla rezervirana mesta, ki pa so bila zaradi omejenega prostora dvorane tudi številno omejena.

Članu dramske sekcije reške Bazovice Vitomirju Vitazu je bila prepuščena čast, da je slavnostno odprl dogodek z branjem Prešernovih del. Predsednik SKD Snežnik Lovran, Vasja Simonič, je pozdravil vse prisotne in se za obisk zahvalil tudi sekretarju na Uradu Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, Rudiju Merljaku. Gospod Simonič nam je izročil tudi pozdrave predsednika Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, g. Šonca, ki se je opravičil za odsotnost in nam zaželel prijetno druženje.

Z enkratnim izvajanjem glasbenega programa nas je glasbena družina Volk, ki ljudsko glasbo poustvarja pod imenom Volk Folk (kar v nemščini pomeni narod), popeljala v pozabljen čas, čas lepe, nadvse prijetne stare glasbe.

Oče Volk je domiselno vodil večer, prepeval in igral kontrabas, sin Gregor je muziciral z violino, nadaljeval s kitaro in pel. Nina nas je navdušila s cimbalami, petjem in igranjem na harmoniko, imenovano plonarca, ki

je podobna diatonični harmoniki, izdelana pa je menda bila v Trstu. Nina je na plonarci prava mojstrica, iz nje je izvabila tudi poskočne viže. Hvala družini Volk za enkratno izvajanje ljudske glasbe, ki nas povezuje bolj kot besede.

Hvala SKD Snežnik s predsednikom Simoničem in ostalimi organizatorji za lepo obeležen kulturni praznik. Po večerji, ki je potekala zelo

Oče Volk je domiselno vodil večer, prepeval in igral kontrabas

Irena Blažič

spontano, smo se prijetno razpoloženi ter zadovoljni vrnili v Pulj.

V Pulju pa smo Prešernov dan proslavili v četrtek, 9. februarja, v Osrednji knjižnici Pulj. Ogledali smo si ilustracije k Sonetnemu vencu Franceta Prešerna avtorja Mihe Maleša. Nastopila je etno skupina Kitarakon iz Celja, dogodek pa sta s svojo prisotnostjo počastila tudi veleposlanica Republike Slovenije na Hrvaškem, dr. Smiljana Knez, in namestnik gradonačelnika Pulja, Fabrizio Radin. Tako Radin kot veleposlanica sta omenila dobro meddržavno kuturno sodelovanje, medtem ko je veleposlanica dodala, da bi se bilo potrebno Prešerna spomniti večkrat, tudi med letom, in ne samo na kulturni praznik.

Ob zaključku dogodka, ko se je večina obiskovalcev že razšla, je Kitarakon zaigral še nekaj narodnih pesmi ter tako razveselil vse, ki smo se še zadržali v dobri družbi gostov iz Slovenije.

S

lovenski kulturni praznik v Umagu

Tako Slovenci doma kot vsi mi Slovenci v tujini do kulture gojimo posebno vez in nam zelo veliko pomeni, predvsem kot predstavnost in kot izražanje, zato smo tudi edini narod, ki kulturni dan praznuje tudi kot državni praznik. Ponosni na svoje pretekle in sodobne umetnike smo letos v Umagu prisluhnili književniku Dušanu Šarotarju, nato pa še mladi vokalni skupini Bird-Land.

Dogodek je, kot že tradicionalno, odprla Vokalna skupina Ajda s pesmijo Ajdov cvet, predsednica društva Danica Bojković pa je pozdravila vse goste in seveda nastopajoče.

Pisatelja, pesnika, scenarista in publicista Dušana Šarotarja, doma iz Murske Sobote, sta predstavila Irena Urbič, humanistka, in Neven Ušumović, ravnatelj Gradske knjižnice Umag, kjer je prireditve tudi potekala. Osrednja nit pogovora je tekla o romanu Biljard v Dobrayu, ki je neka-

Slovenski kulturni praznik v Umagu

kšen avtorjev povratek k družini in rodному mestu, kjer, kot smo slišali, veter vztrajno išče duše, da bi v njih ponovno zazvenel. Pripravi o dogajanju ob koncu druge svetovne vojne, ko se srečajo in trčijo številne usode, med njimi tudi usoda židovskega trgovca Franza Schwartza, enega izmed peščice deportiranih, ki so se vrnili iz koncentracijskega taborišča Auschwitz. Avtor ne piše romana na podlagi svoje izkušnje, ampak skozi poglabljanje in raziskovanje dobe, ki jo s pripovedjo predstavlja bralcem. Čeprav v ospredje sili tematika vojne, se avtor izogne akterjem vojne - njegovi liki, vsak posamezno, doživljajo ali povzročajo grozote in viharje spopadov, niso pa vpeti v velike ideologije. Tudi sama tragedija holokavsta je podana netipično skozi različne oči, vendar kljub temu pretresljivo, saj se pripoved ne konča z osvoboditvijo, temveč s Franzovo nadaljnjo kruto usodo s strani novih vladajočih. In kot je povedal pisatelj sam, je zgodba napisana predvsem zato, ker se je o vsem tem predolgo molčalo, ter ne nazadnje kot opomin prihodnjim rodovom.

Drugi del večera pa se nam je predstavila vokalna skupina Bird-Land iz Ljubljane, katere članica je tudi Tina Vinković, nekdanja pevka naše Vokalne skupine Ajda. Sicer mlada zasedba, tako po letih članov kot po času delovanja, nas

je dobesedno navdušila z izjemnimi, svežimi in inovativnimi izvedbami znanih pesmi, kot so Ain't no sunshine (Bill Withers), Nad mestom se dani (Jože Privšek), Hallelujah (Leonard Cohen), Julija (Aleksander Mežek) in drugimi pesmimi, ki so jih pod vodstvom Bojana Zeliča peli solisti ob šestglasni vokalni spremljavi.

Sami radi povejo, da so si že z imenom postavili "visokoleteče" cilje, vseeno pa ostajajo trdno na tleh, saj se zavedajo, da se z glasbo ukvarjajo ljubiteljsko. Pri tem bodo tudi ostali, saj ljubiteljsko ustvarjanje ni poklic, ampak klic, ki nas nagovarja, da se izražamo, družimo, ustvarjamo in razveseljujemo publiko. Je torej osnova, bistvo in temelj človekovega delovanja, je kultura v najširšem pomenu.

Na koncu prireditve so nas vse pogostile članice gastroskupine, ki so pripravile predstavitev slovenskih jedi, kjer seveda ni manjkala niti tradicionalna slovenska orehova potica in druge dobrote. Tako se je praznovanje nadaljevalo ob prijetnem druženju in izmenjavi vtisov.

Vesna V. Zmaić

S

onetni venec Franceta Prešerna z ilustracijami Mihe Maleša

Osrednji knjižnici v Pulju smo v četrtek, 9. 2. 2017, obeležili slovenski kulturni praznik. Ogledali smo si ilustracije Sonetnega venca Franceta Prešerna avtorja Mihe Maleša. Nastopila je etno skupina Kitarakon, dogodek pa sta s svojo prisotnostjo počastila tudi Veleposlanica Republike Slovenije na Hrvaškem, dr. Smiljana Knez, in namestnik gradonačelnika Pulja, Fabrizio Radin.

Direktorica puljske Mestne knjižnice **Nela Načinovič** je predstavila sodelovanje med knjižnicama Celje in Pulj in zbranim predstavila dogodek. S kolegom **Srečkom Mačkom** iz Celjske knjižnice sta tudi prebrala del Sonetnega venca. **Breda Illich Klančnik**, umetnostna zgodovinarica iz Galerije Mihe Maleša, je predstavila opus del Mihe Maleša.

Fabrizio Radin, namestnik gradonačelnika mesta Pulj, je v svojem nagovoru Slovencem voščil ob slovenskem kulturnem prazniku in dodal, da so sosedski odnosi in sodelovanje med Puljem in sosednjo Slovenijo zmeraj dobro potekali. Veleposlanica je v svojem nagovoru poudarila, da je kulturni praznik odlična priložnost za branje Prešernove poezije, da pa se bi morali na njegova dela spomniti tudi med letom. Prešeren je namreč največji slovenski pesnik, sedma kitica njegove Zdravljice pa je tudi slovenska himna. Organizatorje je pohvalila za organizacijo dogodka, se zahvalila za povabilo in obljubila, da še pride. Ob zaključku dogodka so zbrani skupaj zapeli s skupino Kitarakon in se poslovili v prijetnem razpoloženju. Organizator razstave je Osrednja knjižnica Celje v sodelovanju z Muzejem Kamnik, Galerijo Miha Maleš in društvom SKD Istra.

Častno pokroviteljstvo je prevzelo Veleposlaništvo Republike Slovenije v Zagrebu.

Z leve: Danica Avbelj, Marija Langer, Smiljana Knez, prva z leve Nela Načinovič direktorica knjižnice z Fabriziom Radinom.

Fotografija spodaj: Ilustracije Prešernovega sonetnega venca Mihe Maleša.

Vesna V. Zmaić

O

d Škocjanskih jam do Nerina

Učenci pouka slovenskega jezika so se takoj po praznikih v torek, 18. 4. 2017, odpravili na izlet v Škocjanske jame in Narin.

Na poti so se nam pridružili učenci iz OŠ Dragotina Ketteja in smo šli!

Škocjanske jame so od leta 1986 na seznamu Unescove svetovne dediščine in so predvsem naravni pojav izjemne svetovne vrednosti, postavljen ob bok Grand Canyonu, Velikemu koralnemu grebenu, Galapagosu, Mount Everestu ... Izjemna prostornina podzemnega kanjona je tisto, kar loči Škocjanske jame od drugih jam in jih uvršča ob bok nekaterim svetovno znanim podzemeljskim znamenitostim na svetu.

Škocjanske jame so najpomembnejši podzemeljski pojav na Krasu in v Sloveniji ter sodijo med najpomembnejše jame na svetu. Človeka so že od nekdaj privlačili tako soteska, na koncu katere reka Reka izginja v podzemlje, kot tudi skrivnostni jamski vhodi. Reka ponika pod skalno steno, na vrhu ka-

Skupna fotografija z učiteljicami in vrstniki iz Ilirske Bistrice

tere leži vas Škocjan, ta pa je tudi posodila ime za poimenovanje jam. Prehodili smo tri »jamske« kilometre (navzdol in navzgor) in 500 stopnic. Jama je čudovita, pot je betonirana in diskretno osvetljena, kar daje poseben občutek mističnosti. Ko smo se bližali izhodu smo slišali silovito bučanje reke Reke. Gre za okoli 3,5 km dolg, 10 do 60 m širok in prek 140 metrov globok podzemni kanal, ki so ga raziskali že ob koncu 19. stoletja. Na nekaterih mestih se razširi v ogromne podzemne dvorane. V jami je prepovedano fotografiranje, zato vam lahko postrežemo s fotografijami pred vhodom in na izhodu, notranjost pa si morate ogledati sami. Od Škocjanskih jam nas je pot vodila v Nerin, kjer smo na kmetiji pri Petrovih pekli kruh, potem pa smo si ogledali tudi postopek, kako priti do zrna za kruh. V nadaljevanju preberite krate povzetek od naše učenke Maje Zidarič.

Pred vhodom v jamo nam je vodič razložil vse o njej

Doroteji ruta prav pristaja

Otroci so zamesili kruh

Tako se mlati žito

Šumeča jama

Na izletu

V torek smo šli na obisk k prijateljem iz Ilirske Bistrice. Iz Pulja smo se odpravili ob osmih zjutraj in smo se vozili dve uri. V Ilirski Bistrici smo se po dolgem času srečali s prijatelji in skupaj odšli proti Škocjanskim jamam. Ogledali smo si jame ter se odpravili naprej v Narin, kjer smo delali kruh in se naučili, kako se pridobiva moka in dela kruh. Lepo smo se imeli in se veliko naučili. Po tem smo se vrnili v Pulj. Vsakokrat, ko preberem to besedilo se spomnim kaj vse sem videla, se naučila in doživela.

Maja Zidarič

S trebuchom za kruhom

Ženske delovne migracije v drugi polovici 19. stoletja in prvi polovici 20. stoletja s Primorske in Istre

Zaradi zapoznele industrializacije, pogoste menjave političnih sistemov, velikih družin z malo zemlje, vojn in vse večje revščine in zadolževanja je v boju za preživetje celotnih družin pomembno vlogo odigrala pollegalna ekonomska taktika preprodaje izdelkov in pridelkov med ruralnimi in urbanimi območji severne Primorske, Krasa in Istre.

To vlogo so prevzele predvsem ženske, ki so tako postale ključne oskrbovalke družine. To so bile mlekarice iz okolice Reke, severnoistrske jajčarice, kruharice in kolačarice, znane pod skupnim imenom Šavrinke, ki so v Istri vršile blagovno menjavo, na tržaški tržnici pa so to blago prodajale za denar, s katerim so kupovale sukanec, milo, petrolej itd., to pa so spet zamenjale z domačimi pridelki. Enako usodo so doživljali tudi preprodajalci česna, drv, lončarji, zidarji in drugi.

S Primorske, predvsem iz okolice Gorice, pa so na delo v prekomorske kraje odhajale dojlje in služkinje ter svoj zaslužek pošiljale domov svojim obubožanim družinam. Odhajale so predvsem v Egipt, v Aleksandrijo, ki je zaradi gradnje Sueškega prekopa doživljala pravi ekonomski razcvet. Te ženske je doletela zelo različna usoda, nekatere so obogatele, druge niso bile uspešne, nekatere so se vrnile domov, druge ne. S skupnim imenom jih imenujemo Aleksandrinke.

Vida Srdoč
– učiteljica dopolnilnega pouka

Šavrinke

Šavrinke so bila dekleta in žene iz najbolj revnih krajev notranjosti slovenske in še bolj hrvaške Istre, ki so se ukvarjale s preprosto preprodajo pridelkov.

Moški se s tem niso ukvarjali, so pa podobno kot največji reveži hodili z motiko na ramenu po vaseh v bližini Trsta in delali na tujih njivah.

Zaradi velike revščine in gospodarske krize so Šavrinke hodile v Trst prodajat kmečke pridelke, vino, gobe, mleko, žganje, največji zaslužek izmed teh izdelkov pa so prinesla jajca, zato jih imenujemo tudi jajčarice.

Šavrinke so hodile v srednjo Istro kupovat jajca in jih potem z oslom ali v plenerjih (jerbasih) in s fagoti (culami) peš tovorile do Trsta ter tam prodajale.

Jajčarice so bile v hrvaški Istri lepo sprejete. Dali so jim hrano in prenočišče, one pa so jim plačale z denarjem, ali pa so jim iz Trsta prinesle, kar so naročili: sukanec, »žajfo« (milo), bombažno blago, volno, petrolej, gumbe, igle, riž, sladkor.

Do vasi v osrednji Istri so potrebovale približno šest, sedem ur hoda, potem so dva do tri dni (odvisno od letnega časa in smeri) pobirale jajca.

Žene, ki so imele oslička, so šle najprej do svoje gospodinje, do hiše, kjer so pustile osla in zvečer prespale. Naprej so šle žene s plenerji.

Vsaka je imela svoj nabor vasi in hiš, kamor je redno zahajala in kjer so jo zmeraj čakala jajca.

V osrednji Istri se je jajčaric prijeló ime Šavrinke, saj so bile, kakor pravijo na Hrvaškem, iz Šavrinije, to je zaledje Istre med Črnim Kalom, Slavnikom, reko Dragonjo in morjem. Jajčarice so po posredovanju Istranov ta naziv vzele za svojega. Delovale so ob koncu 19. stoletja pa do zaključka druge svetovne vojne, nekatere tudi dlje. S tem so se začele ukvarjati po osnovni šoli, ki je takrat obsegala šest razredov. V ta posel so jih vpeljale mame, babice, sestre, tete ... S tem so se navadno ukvarjale do poroke, če pa je bila revščina res velika, tudi po njej.

KRATKA ZGODOVINA ŠAVRINK

Delovale so od konca 19. stoletja pa do konca druge svetovne vojne, nekatere tudi dlje. Pred prvo svetovno vojno je to območje spadalo pod Avstrijo. To obdobje je bilo stabilno, predvsem v gospodarstvu. Pod oblastjo Franca Jožefa naj bi se živelo dobro. Same jajčarice so o tem obdobju pravile, da je bilo zelo skromno, vendar so bili vsi srečni in zadovoljni. Ker so vladarja imeli zelo radi, so zanj molili in prepevali.

Z začetkom prve svetovne vojne se je življenje poslabšalo in vse je postalo težje. Vsi močni, zdravi in polnoletni moški so morali na fron-

to. Ženske pa so ostale doma in skrbele za otroke, mladino in starejše. Po prvi svetovni vojni je območje prevzela Italija in kasneje se je začelo obdobje fašizma. V tem času so nastali novi zakoni. Ljudje so bili zelo obdavčeni in tudi jajčarice so občutile te zakone. Oblast je uvedla posebna dovoljenja, brez katerih niso smele prodajati jajc. Če jih niso imele, so jim karabinjerji (tako so domačini poimenovali tedanje policiste) vzeli jajca ali pa jih celo zaprli za eno noč. Nič pa jih ni zanimalo, če so imele doma otroke, ki so jih čakali s praznimi želodci. To dovoljenje so poimenovali patent ali ličenca. Bil je zelo drag, viri pravijo, da je bil takrat 500 lir, kar

je bilo dovolj celo za kos zemlje ob morju. Zaradi tega si ga večina ni mogla privoščiti in pričelo se je tihotapstvo jajc.

Po drugi svetovni vojni se je to ozemlje razdelilo na dve coni, A in B. Prva je spadala pod Italijo (tudi Trst), druga cona pa pod Jugoslavijo (območje, kjer so živele Šavrinke). Čez mejo med dvema conama sploh ni bilo mogoče, uspelo je le peščici. Med Istro in Trstom so tako uničili vse gospodarske vezi, Istra pa je bila odrezana tudi od vseh obalnih mest. Tako so se jajčarice začele obračati proti jugu. Na Reki in v Pulju se je dalo kupiti vse, kar so potrebovale, vendar so jajčarice še vedno vztrajale in nosile jajca v Trst in Koper ter tako postale tihotapke, ker so kršile zakon. Jajca so skrivale okrog pasu, v košarah pa so jih imele le toliko, da so lahko šle mimo karabinjerjev. Jajčarstvo je počasi zamiralo, vedno več pa je bilo tihotapstva. Tako sta bila Istra in Trst še vedno povezana.

Jajčarstvo se je v vsem tem času najbolj razvilo v Gračišču, Kubeđu in Dolu pri Hrastovljah, poleg tega pa naj bi bilo razširjeno še v Sv. Petru, Marezigah in Pomjanu.

Povzeto iz Slovenskega etnografskega muzeja – Šavrinke kot oseba in simbol, Nataša Rogelja, Špela Ledinek.

Branka Lasan

Mlekarice

Pridne ženske, imenovane mlekarice, so oskrbovale Reko z mlekom. Vsak dan so hodile peš iz vasic v okolici Reke in na hrbtu nosile težke posode.

KAKŠNA JE NJIHOVA ZGODBA?

Reka nima pogojev za kmetijsko in živinsko proizvodnjo zaradi geografskega položaja, stisnjena je namreč med morsko obalo in hribe. Tako kot v vsakem mestu asfalt, beton ali hrup niso pogodu mlečni proizvodnji. Glavnino takšnih izdelkov je Reka priskrbela iz svojega okoliša, iz vasic v okolici mesta. Dober del izdelkov je izhajal z Grobniškega polja. Na Grobniškem polju je imelo veliko domačij krave. Grobničani so v prehrani uporabljali sveže kravje mleko ali pa so iz njega delali sir in druge mlečne izdelke. Delež mleka so vozili meščanom na Reko. V obdobju pred sodobno prehrabno industrijo so imele to nalogo ženske, ki so v velikih posodah nosile mleko v mesto. V čakavščini so jih klicali »mlikarice«.

Življenje mlekaric je bilo težko. Živele so v vasicah, zjutraj so vstajale, ko je bila še noč, da bi prižgale ogenj na hišnem ognjišču. Skuhale so kavo za

ostale člane družine, ki so še spali, pomolzle krave in dale na hrbtu polne posode svežega mleka. V tem času še ni bilo avtobusa in so na Reko hodile peš, kar je od petnajst do dvajset kilometrov v eno smer. Tovor na hrbtu je bil težak od 60 do 70 kilogramov, verjetno je bilo to okoli trideset litrov mleka. Posode z mlekom so najprej nosile v košarah iz vrbovih šib, nato jih je počasi zamenjal nahrbtnik. Nosile pa niso samo mleka, včasih tudi les, ki so ga prodale za ogrevanje. Ko so prišle na Reko, so mleko raznosile po hišah, po Korzu in na reško tržnico. Ko so prodale vse, kar so imele, so se po isti poti vrnile domov. Grbe na hrbtu in krčevit izraz na obrazu so bili dokazi muke in truda, ki so ga trpele vsak dan. To so bile zadržane ženske, redko razpoložene za novinarje, ki so jim znali slediti skozi mesto. Niso se pritoževale in delale so svoje delo. Edino, kar se je slišalo od njih, je bilo: »Gospa, zamite friškog mlika!«. Svoj trud in bolečino so zadržale zase.

Pot, po kateri so hodile od vasi Hrastrnica do dolnje Orehovice, je čez čas dobila ime »Mlikaričin put« ali slovensko Mlekaričina pot. Mlečna pot, ki je vodila z grobniških pašnikov na Reko, je presušila s koncem 1990., ko so svojo pot zaključile še zadnje mlekarice.

Eno mlekarico pa je na Reki še mogoče videti. Na Mlekarskem trgu je postavljena skulptura, izdelana po resnični ženski, mlekarici Antoniji Reljac iz vasi Podhum.

Danes, v novem stoletju in tisočletju, je drugačno življenje. Družba je v celoti napredovala. Danes ni mlekaric, ker jih več ne potrebujemo. Veliko mladih ne ve, kakšno je bilo delo teh pridnih žensk in koliko so prispevale za skupnost, v kateri so živele. Mlekarice, kar jih je še ostalo, živijo skromno in tiho, kakor so živele prej, in preživljajo svojo globoko starost na svoji Grobniščini.

Dokler živijo ljudje, ki vedo, kakšen je okus mrzlega, svežega, domačega mleka, bo živel tudi spomin na te pridne ženske.

V spomin na mlekarice je Tatjana Udovič posnela več kratkih filmov. V glavnih vlogah se pojavljajo mlekarice Katarina Čaval, Marija Marčelja, Marica Afrić in Darinka Brnja. Te ženske drugačnega načina življenja niso poznale. Če ne bi bile tako potrpežljive, morda danes ne bi bilo niti nas. Prav je, da se ne pozabi nanje.

Tatjana Kadum

Rakaljski lonci

Rakalj je majhna vasica, ki se nahaja na jugovzhodni obali Istre, nad Raškim zalivom. Trenutno šteje okoli 500 prebivalcev, nekoč pa je tu živelo večje število ljudi. Živeli so od dela na polju, z živino, v kmetolomu, veliko moških pa je bilo mornarjev, saj še do pred 20. leti ni bilo družine brez mornarja in pomorskega združenja brez Rakljanca. Rakljanci so delali tudi glinene lonce, po katerih so bili zelo znani.

Lonce so izdelovali iz gline in kremenčevega kamna ali kamene strele, kot ga ponekod imenujejo. Gline so Rakljanci imenovali gnjila, kremenčev kamen pa solen. Kremen so drobili in ga mešali z glino ter tako večje oblikovali lonce, ki so jih potem pekli v krušni peči.

V 19. stoletju so v Istri obstajali štirje lončarski centri: Zubini in Pavletiči pri Opatiji, Čukarija pri Humu in Rakalj. Izdelava posode v Zubinih se je končala okoli leta 1910, v Pavletičih leta 1935, v Čukariji 1947, v Raklju pa se je ohranila vse do konca 80. let preteklega stoletja. Lonci, ki so jih izdelovali v Istri, niso bili glazirani, specifičnost rakaljskega lonca pa je tudi ta, da ni bil okrašen.

Lonce so uporabljali za najrazličnejše namene, v majhnih so kuhali kavo iz praženega ječmena, v malo

večjih obroke za eno ali več oseb, v velikih pa so pripravljali kosila za dvajset ali več oseb, predvsem ob večjih dogodkih, ob karminah ali porokah. Obstajali so lonci prostornine od 0,2 do 20 litrov in sklede od 0,5 do 5 litrov. Zaradi lažjega držanja in prenašanja so imeli manjši lonci en ročaj, večji pa dva, zelo veliki pa običajno niso imeli ročajev, ampak nekaj izbočenih paralelnih ojačitev. Včasih so lončarji manjšim loncem in loncem srednje velikosti na zunanje dno pričvrstili tri majhne noge. Na ta način se je pri kuhanju na ognjišču lahko »pogrebla« žerjavica pod lonec, s čimer so pospešili kuhanje. Večji lonci niso imeli nogic, zato so jih postavili na železni stativ ali s pomočjo žice, pričvrščene za ročaje, obesili na kavelj verige, ki je visela nad ognjiščem.

Ker se rakaljskega lonca ni glaziralo, ga je bilo treba narediti neprepustnega. To so naredili tako, da so pred prvo uporabo lonec premazali s česnom in ga drgnili s panceto ali slanino, potem pa so vanj vlili vrelo vodo. Ta postopek so trikrat ponovili. Tako je postal lonec neprepusten in priprav-

ljen za uporabo. Nekateri lončarji so menili, da je za vodotesnost dovolj prvič v loncu kuhati kakšno jed, ki vsebuje panceto. Če je bil lonec namenjen kuhanju mleka, ni bilo potrebno uporabiti česna in slanine, dovolj je bilo le, da se ga namoči z maščobo iz mleka.

Včasih je bilo veliko ljudi siromašnih. Ker industrijski izdelki niso bili poceni, je en glineni lonec predstavljal pravo bogastvo. Lončarji so svoje lonce zelo cenili, ne samo zaradi vloženega dela, ampak tudi zaradi časa, ki so ga porabili, ko so obiskovali istrske vasi, da bi jih prodali ali zamenjali za žito, moko, koruzo ali kakšne druge domače izdelke po načelu »mira za miru« (mera za mero), kar pomeni, da so za en lonec dobili npr. toliko žita, kolikor ga je stalo v lonec.

V situaciji univerzalne revščine si niso mogle vse družine privoščiti večjih loncev niti s plačilom »mira za miru«, zato je imelo samo nekoliko družin v vasi velike lonce. Vsi ostali so si jih ob velikih priložnostih, kot so poroka, pogreb ipd. pri njih sposojali.

Lonci so se pekli v krušni peči. V tistem času ni bilo naprav za merjenje temperature v peči, zato je lončar približno ocenil, kdaj je predmet pečen in kdaj ga je treba vzeti iz peči. Ko je glina v krušni peči dobila sijajno oranžno-rume-

no barvo, je bil proces pečenja končan. Šele kasneje so z uporabo pirometra (naprava za merjenje temperature) izmerili, da krušna peč dosega svoj maksimum pri 600 °C, kar pa ni dovolj, da bi se glina s toplotno obdelavo pretvorila v keramiko. Povprečna temperatura, da iz krhke gline nastane trdna keramika, je od 960 °C do 1000 °C. Prav zaradi prenizke temperature pečenja so lonci pogosto pokali. Popokali lonec so opletli z žico, ki je stene lonca držala skupaj. Razpoka se je sčasoma napolnila s kašasto hrano, ki se je kuhala v loncu. Na ta način so jih zaščitili samo na severu Istre, koder so po vaseh hodili mojstri in po domačijah opletali lonce. Zahvaljujoč temu načinu zaščite lahko danes v istrskih muzejih in domačijah najdemo lonce, ki izvirajo še iz leta 1815.

V modernem obdobju so ognjišča zamenjali štedilniki, kovinsko in emajlirano posodje pa je potisnilo iz uporabe glinene lonce in sklede. Tako so lonce, nekatere stare več kot 100 let, zavrgli ali pospravili v kleti oziroma na podstrešja. V osemdesetih letih preteklega stoletja so turisti in lastniki vikendov kupili, kar je ostalo, da bi okrasili svoje domove ali počitniške hiše. Lastniki loncev tedaj niso preveč cenili, morda zato, ker so jih preveč spominjali na težka obdobja, obdobja siromaštva.

V novejšem času so glinene sklede in lonci zopet začeli dobivati stari sijaj, zopet se uporabljajo keramične sklede in lonci namesto kovinskih. Moderno keramično posodje je pečeno na zahtevani temperaturi in glazirano, zato ga je lažje vzdrževati in je dlje obstojno.

Pomen starega, neglaziranega rakaljskega lonca je velik. Tistih nekaj, kar jih je ostalo, krasi nekatera moderna stanovanja in hiše, katerih lastniki cenijo predvsem njihovo estetsko vrednost. Pomembnejša od same estetike pa je njihova vloga v ljudskem življenju in običajih našega istrskega kraja. Njihova največja vrednost je v prvinski lepoti ljudske ustvarjalnosti.

Proizvodnja glinenih skled predstavlja najstarejšo obliko istrskega roko-delstva in obliko izdelave, ki se je ohranila od neolitika vse do današnjih dni.

Po artefaktih, ki so jih našli v Červarju, vidimo, da je izdelava glinenih skled obstajala tudi v obdobju antike. Rimski pisatelj Valerij Marcijal omenja oljčno olje iz istrskih glinenih skled kot merilo popolnosti.

Tatjana Kadum

Aleksandrinke

Aleksandrinke je naziv zdomskih Slovenk (večinoma Primork, po novjših raziskavah pa tudi nekaterih Ziljank – Spodnja Ziljska dolina na avstrijskem Koroškem), ki so od druge polovice 19. stoletja do neke druge svetovne vojne odhajale na delo v Egipt, zlasti v Aleksandrijo. Začetek teh odhodov sega v drugo polovico 19. stoletja, ko se je ob gradnji Sueškega prekopa in po njegovem odprtju leta 1869 povečalo število evropskih podjetnikov v Egiptu, naseljenih predvsem v Aleksandriji in Kairu. Ob začetku druge svetovne vojne je bilo v Egiptu okoli 7000 Aleksandrink. Vzroki za tovrstne predvsem začasne delovne migracije so bili v glavnem ekonomske narave in bližina Trsta kot svetovne luke.

V Egiptu so te ženske opravljale predvsem delo hišnih pomočnic in dojitelj pri bogatih arabskih in tujih družinah. Čeprav jim je bilo težko, so to delo opravljale zaradi bistveno večjega zaslužka kot doma.

Velikokrat se tudi niso vrnile iz Egipta, saj je bila tam večja možnost za preživetje, zelo pa so pogrešale moške ter otroke.

Iz Egipta so nekatere prišle bolj izobražene in z denarjem, druge pa ostarele in bolne.

Milan Miljković

Migracije v Istri

Pri pouku slovenščine smo obravnavali ženske delovne migracije v prvi polovici 20. stoletja v Istri. Govorili smo o Šavrinkah, mlekaricah, kruharih, kolačaricah in o drugih prodajalkah s svojimi pridelki ter preprodajalkah s tujimi pridelki.

Sprašujem se, kaj se godi z migracijami v Istri v zadnjem času?

Spominjam se časa po Domovinski vojni. Vojna, privatizacija in gospodarska kriza so povzročile izgubo delovnih mest mnogih delavcev. Propadla so tudi majhna podjetja, ki niso mogla tekrovati v pogojih globalne ekonomije. Veliko brezposelnih delavcev se je odločilo poiskati začasno ali stalno delo v tujini. Največ jih je odšlo v Italijo in Nemčijo. Moji prijatelji so se odločili za preselitev v Kanado in Avstralijo skupaj s svojimi družinami.

Tudi ženske so odhajale in še danes odhajajo na delo v Italijo. Večinoma delajo kot pomočnice v gospodinjstvu starejšim ali tistim, ki zaradi zaposlitve ne morejo opravljati gospodinjstvih opravil, kot so likanje, pranje, čiščenje. Opravljajo tudi nego starejših oseb in otrok v Trstu, Mestrah, Benetkah, Vidmu in v drugih mestih severne Italije. Ženske so se hitro organizirale, in sicer tako, da se dve ženski izmenjujeta. Ena dela 15 dni, nato pa se vrne domov, kjer ostane 15 dni, v tem času jo nadomesti druga ženska. Odprle so se tudi avtobusne linije, ki služijo za prevoz teh delavk do določenega kraja in nazaj. Za nekatere je to glavni vir prihodkov, izhod iz socialne krize in zmožnost finančnega obstoja. Za druge pa je to dodatni zaslužek in možnost materialno boljšega življenja, pa tudi vlaganja v lastno ali družinsko zaposlitev.

V času Domovinske vojne in po njej je veliko družin iz Slavonije imigriralo v Istro. Večinoma so tu tudi ostale, ker se je Istra začela razvijati in postala ena od bolj razvitih pokrajin ter ponujala zaposlitev. Danes se veliko ljudi iz Slavonije preseli v Istro zaradi sezonskega dela v turizmu. Med njimi je veliko žensk, ki opravljajo delo nege starejših oseb, saj je v Istri vse več starejšega prebivalstva. Nekatere ženske so se prišle šolat v Pulj, tu našle ljubezen in delo, zaradi česar so ostale.

V času hrvaškega pristopa EU in še posebej, ko je Nemčija 1. 7. 2015 ukinila delovna dovoljenja za Hrvate, so se mnogi mladi, med njimi tudi tisti

z visokošolsko izobrazbo, odločili zapustiti Hrvaško in poiskati boljše plačano delo za svojo kvalifikacijo. Hrvati so emigrirali v Nemčijo, Anglijo, na Švedsko in Irsko. S sabo so odpeljali tudi svoje družine. Mnogi so se za ta korak odločili zaradi kreditnih obveznosti in majhne plače na Hrvaškem, drugi pa zaradi boljših delovnih pogojev.

Ugotavljam, da so migracije v tej regiji vedno obstajale, saj sem se tudi jaz s svojimi starši preselila v Pulj iz Slovenije. Trenutno živimo v obdobju povečanih migracij.

Dajana Skitarelić

France Kralj: Jajčarice

Vprašuje: Vesna V. Zmaić

Ubežnik iz laptopa

V četrtek, 2. 3. 2017, smo v galeriji SKD Istra poslušali predstavitev knjige Branka Lučiča Ubežnik iz laptopa ali »krilnika«, kakor je v hrvaščino prevedel Davor Šišović. Novinar in poznavalec Lučičevih del je z duhovitim pripovedovanjem in pogovorom z avtorjem polno dvorano galerije nemalokrat nasmejaj.

Knjiga govori o alter egu lastnika prenosnega računalnika, ki se v zbirki računalniških podatkov izlušči v osebnost in v tuzemnem svetu skozi anekdote, bajke in basni išče smisel življenja ter nastavlja ogledalo družbi. To je svet Branka Lučiča, ki v svojih delih najraje opozarja na anomalije družbe in sveta. Sicer pa je Lučič ljubljanski Puljčan že 30 let, pa vendar je to njegova prva knjiga v slovenskem jeziku. Seveda upa, da bo knjiga

izdana tudi v hrvaškem prevodu. Avtorja so s svojim prihodom počastili tudi prijatelji iz Ljubljane in rodnega Pulja. Po pogovornem večeru so se gostje ob pogostitvi in dobri kapljici družili z avtorjem in z njim še osebno spregovorili kakšno besedo. Mi pa vam ga predstavljamo tudi v intervjuju.

Spoštovani g. Lučič, na predstavitvi smo sicer slišali veliko o vaši knjigi, vendar pa o vas samem vemo bolj malo.

Povejte torej, kaj vas je zapeljalo v Ljubljano?

V Ljubljano me je pripeljala, odpeljala ali zapeljala ljubezen do sedanje žene, ljubezni iz časa gimnazije, rojene Ljubljančanke iz mešanega zakona. Po končani gimnaziji je ona odšla na študij v Ljubljano, jaz pa sem končal v Zagrebu. Videvala sva se za vikend in v času počitnic in bilo nama je super. Za Ljubljano sva se odločila po končanem študiju.

S čim se ukvarjate?

Študiral sem filozofijo in primerjalno književnost, delam pa kot vzgojitelj v dijaškem domu.

Kako danes doživljate Pulj?

Pulj še vedno doživljam kot svoje rojstno mesto, v katerem sem preživel otroštvo, srednješolska in študentska leta. Tukaj še vedno živijo moja mama ter številni stari in novi prijatelji in znanci. Pulj tudi doživljam kot precej odprto multikulturno mesto in na to sem ponosen. Rad se vračam, prst namakam v morje in na ta način prihajam v stik z vsemi ljudmi na svetu.

Kaj pa vaša družina in otroci, so bolj Ljubljančani ali Puljčani?

Otroka sta oboje, a sta normalno bolj Ljubljančana, saj tam živita. Pomembno je, da imata rada eno in drugo mesto in da se v obeh mestih počutita domače.

V katerem jeziku se pogovarjate?

Pogovarjamo se spontano mešano, v Ljubljani večinoma slovensko in v Pulju večinoma hrvaško.

Kdaj ste začutili potrebo po pisanju?

Mislim, da že v osnovni šoli. Temu pa bi rekel prej želja, kot potreba, kar po mojem mnenju pomeni, da še vedno nisem »tapravi« pisatelj.

Kakšen je bil odziv slovenske publike?

Večinoma so bili odzivi zelo pozitivni, vendar je normalno, da vseh

ne moreš zadovoljiti. To od časa do časa uspe le največjim.

V Pulju se je zbralo kar veliko publike, kaže, da ste precej znani!

No, ne vem, če sem precej znan, je pa dejstvo, da sem se zmeraj rad družil in zabaval – na račun tega sem pridobil nekaj prijateljev in veliko dobrih znancev. Preizkusil sem se na številnih področjih pisanja, na to, da sem postal »znan«, je po mojem mnenju najbolj vplivalo sodelovanje z legendarnim Francijem Blaškovićem – Gori ussi Winetou.

Ali se nameravate vrniti v Pulj?

Ne. Mislim, da bom, ko pride čas upokojitve, ostal močvirnik, ki živi nekaj mesecev v Pulju in nekaj mesecev v Ljubljani.

Novinar Radia Labin Dušan Benčić v pogovoru z Lučičem

Puljski prijatelji v prvi vrsti

Brano Lučič in Davor Šišović

Danica Bojković

a

Ajdovke prvič na "Primorska poje"

Letos je naš ŽPZ Ajda iz Umaga prvič sodeloval na pevski reviji »Primorska poje« v organizaciji Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, Zveze pevskih zborov Primorske, Zveze slovenskih kulturnih društev, Zveze cerkvenih pevskih zborov Trst in Zveze slovenske katoliške prosvete Gorica. Dogodek Primorska poje 2017 je bil posvečen 70. obletnici priključitve Primorske matični domovini, 80. obletnici smrti skladatelja Lojzeta Bratuža in 130. obletnici rojstva skladatelja Zorka Prelovca.

Letos na reviji sodeluje 210 zborov iz Slovenije, Italije in Hrvaške, ki bodo nastopali kar dva meseca na različnih krajih Primorske. Med njimi je 14 zborov, ki nastopajo prvič, eden takih je tudi naš zbor, ki je v petek 3. marca 2017 ob 20. uri odprl pevsko revijo na Dobrovem. V prečudovitem ambientu starega gradu je bila dvorana nabito polna poslušalcev, ljubiteljev zborovskega petja. Publika in nastopajoče so nagovorili mag. Marko Repnik, direktor Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti, prof. Anton Baloh, predsednik Zveze pevskih zborov Primorske, in Živka Persi, predsednica Zveze slovenskih kulturnih društev v Italiji.

Prav zato, ker smo se revije udeležile prvič, so nas pred prireditvijo fotografirali, snemali, intervjuvali in naše vtise objavili v Primorskih novicah, na RTV Koper Capodistria

in drugih lokalnih časopisih. Predstavili so nas kot pevke, ki pojejo slovenske ljudske pesmi, pesmi, ki so jih pele naše matere, babice in prababice, z namenom da te prelepe pesmi ne bi šle v pozabo. V popolnem pričakovanju poslušalcev smo začele s pesmijo Pri farni cerkvi, nade-

ljevale z Lipa zelenela je, Po zimi pa rožice ne cveto in poskočnico Ljubca povej. Naše petje je bilo nagrajeno z velikim aplavzom, mi pa smo bile skupaj z našo dirigentko Vesno Car zelo ponosne na svoj prvi nastop na tej reviji. Preden smo zapustile oder je predsednica Danica Bojković povedala prisotnim, da je posebno vesela nastopa na Primorskem, saj je po očetu in materi Primorka, zaradi česar je spet požela velik aplavz. V spomin na ta prvi nastop Ajdovk na reviji pevskih zborov, je organizatorju izročila simbolično darilo, ki ga je prevzel gospod Anton Baloh. Poudarila je, naj knjigo o Umagu dobro preučijo, kajti lahko se zgodi, da bo naslednje leto – s pomočjo organizatorja seveda – Primorska pela v Umagu. Pogled gospoda Baloha je bil začuden, ker se za organizacijo skriva ogromno dela, vendar pa ne ve, kaj vse smo Ajdovke že naredile v teh šestih letih in kako sposobne smo. Pa ne samo to, podporo imamo tudi s strani umaških lokalnih oblasti, zato je »Primorska poje« v Umagu naslednje leto kar precej realna možnost.

Nastopili so še Moški pevski zbor Ciril Kosmač iz Kopra, Mešani pevski zbor Georgios iz Pirana, Moški pevski zbor Golobar iz Bovca, Mešani pevski zbor Tončka Čok iz Lonjerja (Trst), Lovski pevski zbor Dekani in Mešani pevski zbor Frančišek Borgia Sedej iz Števerjana, ki

so bili odlični. Čeprav revija ni tekmovalnega značaja, smo se vsi trudili zapeti najbolje, obenem pa smo spoznali nove prijatelje. Nastopajoči smo se skupaj z obiskovalci po koncertu tudi podružili ob polnih krožnikih in kozarcih. Hvala predsedniku SKD Triglav Split, Cvetu Šušmelju, ki nas je spodbudil k prijavi, in je tudi zaslužen, da smo lepo preživeli ta enkratni dogodek.

Bruno Stermotić

Encijan na avditoriju Portoroža potvrdio snagu prijenosa emocija

U nedjelju 26. ožujka ove godine pjevački zbor Encijan, koji djeluje pri SKD-u "Istra" iz Pule, prisutvovao je na 48. Susretu zborova "PRIMORSKA POJE".

Koncert je održan u prelijepom Avditoriju smještenom usred parkova lijepog primorskoga grada Portoroža pred par stotina ljubitelja zborskog izričaja. Inače ovaj popularni festival zborova ove je godine privukao 210 zborova, mješovitih, ženskih, muških i vokalnih skupina koji su diljem Primorske, dijela Hrvatske i Italije održali 31 koncert.

Organizator ove jedinstvene manifestacije jest Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti uz Zvezu pevskih zborov Primorske, Zvezu Slovenskih kulturnih društev, Zvezu crekvenih pevskih zborov iz Trsta i Zvezu slovenske katoliške prosvete Gorica.

Među encijancima ovaj se put uvukla bojazan jer trebalo je potvrditi snagu i ljepotu pjevanja koju je zbor prenio na koncertu u Portorožu održanom prije četiri godine.

I ponovno se dogodio snažan, siguran i emocionalan Encijan koji je pod vodstvom umjetničke voditeljice i dirigentice Paole Stermotić dao erupciju predivne glazbe koja je među publikom Avditorija našla svoje poklonike koji su postali dio jednog krasnog glazbenog događaja jer su i sami na Paolin poziv pjevali refren poznate "LIPE". U ovoj sasvim drugačijoj postavi svakom Slovcu znane pjesme "LIPA" zborashi su konkretnom glazbom zvučno dočarali razna godišnja doba: od zvuka nadolazeće oluje s olujnim vjetrom, grmljavinom, pljuskom, da bi završili smirajem u kojemu glavnu riječ preuzima pjev ptica koji se isprepliće s krasnim pjevanjem "Encijana". U pjesmi "Ne ouri ne sejaj" dogodilo se mladenačko zaljublivanje djevojke i mladića u slovenskom selu prikazanom na vrlo duhovit način.

Bilo je lijepo biti dio tog glazbeno-ljudskog susreta punom emocionalnog naboja koji se osjećao tijekom cjelokupnog pjevanja "Encijana". Nije to bilo samo pjevanje, već je to bilo i unašanje elemenata glume koja se mijenjala s promjenom pjesme. "Encijan" je postao prepoznatljiv moderan zbor koji na svoj snažan, duhovit, osebujuan i emocionalan način prenosi osjećaje, zabavlja, zaokuplja i povlači pažnju poklonika zborskog pjevanja, koji s koncerta odlaze zadovoljni i puni emocija. Evo to je "Encijan".

Paola Stermotić z glasbeno spremljavo Encijana

U svemu tome veliki obol daje dirigentica i umjetnička voditeljica Paola Stermotić, duša zbora i režiser svih novina. Isto tako vrsni glazbenici jesu bitan dio ovog zbora, a to su: Sandro Vešliga, profesor klavira, već priznati pijanist, Alen Belullo, mandolinist i gitarist, kao i Srečko Savretić, violinista.

Alen Belullo in Srečko Savretić

Skupinska pred vhomom v portoroški Avditorij

Sandro Vešligaj

Štefanija Sliško

pričakovanju

Končno smo vsi skupaj dočakali velikonočne praznike.

Velika noč je najpomembnejši praznik, ko se vse vrti okoli jajc. Zakaj? Ker je to čas za poslikavo jajc. Kdor seveda želi, ima na voljo vseh mogočih tehnik poslikavanja, pa naj so to stare ali pa novejše. Bistveno je, da je jajce okrašeno s stilom, lepo pobarvano, poslikano, pri tem pa je možnosti za vse, otroke, mlado, staro, moške in ženske.

Pred dvema tednoma smo članice kreativne sekcije dobile obvestilo, da lahko sodelujemo s svojo razstavo na naši mestni tržnici, razstavljanje pa nam bo omogočilo mesto Pulj ob letošnjih velikonočnih praznikih. Seveda smo bile vse za! Če imamo priložnost, zakaj ne? Bile smo na tistem s časom, prav zato pa smo se takoj vrgle na delo z jajci. Jajca smo okraševale tudi doma, da smo jih imele tudi kaj za podeliti. Ena od članic je sama naredila 38 nageljčkov. Lahko se pohvalimo, da smo imele na stojnici pirhov in pisanic, poslikanih ali okrašenih s pomočjo kar desetih vrst tehnik.

Vremenska napoved je kazala, da bo oblačno in deževno! Skrbelo nas je, ker stojnica ni pokrita, zato smo neprestano pogledovale v nebo, ali se nas bo usmililo.

Odločila sem se, da vzamemo od vsega kar imamo po dva izdelka, saj se tako ali tako v tem času vse vrte okoli pisanic. Za razstavo smo pripravile 90 jajčk, 50 nageljčkov in 25 košaric. Vsak, ki je želel, si je izbral nekaj od tega, dobil pa je še velikonočno čestitko in lep nasmešek, saj so bili dobrodošli tudi zgolj radovedni pogledi pri ogledovanju izdelkov, ki jih izdelujemo Čebelice, kreativke SKD Istra iz Pulja. Nihče ni imel enake košarice oz. gnezda s piščancem, saj je bila tudi naša vsaka unikatna. Na koncu se nas je tudi nebo usmililo, dežja ni bilo, obisk pa je bil velik.

Smo turistično mesto in k nam prihajajo ljudje iz vseh krajev sveta, mi pa že imamo idejo in načrt, kaj jim ponuditi naslednje leto.

Naše najbolj pridne kreativke.

Piščanček v gnezdu

Polna miza velikonočnih okraskov

Vesna V. Zmaić

zpon na gamse

V soboto, 22. 4. 2017, smo se nekateri člani društva SKD Istra odpravili na pohod, ki ga je organiziralo Slovensko društvo Lipa, Buzet. Vreme je bilo lepo, razpoloženje pa na vrhuncu. Pohodniki z vseh vetrov, s te in druge strani meje, smo bili visoko motivirani. Pešačili smo čez vas Rakitovec in se ob 10.30 počasi začeli vzpenjati proti Goliču, ki stoji na planoti Kavčič.

Če bi, navajeni asfalta, pisarniškega dela, upokojenskih sprehodov ob morju in položnih terenov, vedeli, da je vrh na višini 889 m in pred nami 14 kilometrov pešačenja, bi dobro premislili, ali gremo naprej.

A dobro je, da človek ne ve vsega. Vreme je bilo čudovito, celo pot pa nas je v svojem prebujanju in cvetenju nagrajevala sama narava. Vrh smo osvajali z različno hitrostjo in se čudili tistemu, ki je v vabilu zapisal »nezahteven pohod«. Trudili smo se, da ne bi prav veliko zaostajali za domačimi »gamsi«. Res, da so to upokojenci, a tudi izurjeni po-

hodniki. Na povratku so nam rekli, »da za začetnike pa res ni primerna ta pot«. No, pa je vseeno bila, a smo posledice začutili naslednji dan.

Ko smo se približevali Goliču, nas je pozdravila travnata planota z nizkim grmičevjem. Le redke vrtače so bile poraščene z višjim drevjem, menda je tam tudi rodovitnejša prst.

Z Goliča smo videli bližnji Slavnik, v daljavi Snežnik, Žbevnico, v ozadju Učko, proti jugu in zahodu pa praktično vso slovensko in hrvaško Istro. Na zahodu se nam je odprl pogled na koprski in tržaški zaliv, v ozadju so se kazali obrisi Dolomitov in Alp. Čudovit je občutek, ko osvojiš hrib, ki te nagradi s prekrasno panoramo! Ob spuščanju s Kavčiča so nas ob poti spremljali travniki narcis. Res lep pogled na naravni rožni vrt. Medtem ko so v dolini že odcvetele, pa so se tukaj divje, manjše narcise šele dobro odprle. Na poti smo se srečali z različnimi zdravilnimi rastlinami, kot je npr. pljučnik, in začimbami, kot je šetraj. Zagotovo je bila še vrsta drugih, a bi za to potrebovali ob sebi zanesljivega poznavalca zelišč. Narava, čudovita v svoji popolnosti, ves čas obdaruje tudi ljudi.

Antonija na prvem postanku

Kristina Kocanović in Inka Jan

Viviana in Janez Velkavrh

Marino Grabrovič in Suzana Manin

Težja kot plezanje v hrib je hoja v dolino. Ko smo se spuščali po kozjih poteh, smo se nekateri optimistično spraševali, ali bi na to pot vseeno lahko pripeljal kombi in ob bližnjem drevesu pristal helikopter, ki bi nas odpeljal na tako zasluženi špricer v dolino. Škripanje kolen in lovljenje ravnotežja na travnati strmini ni bilo zabavno. Zabava je bila v dolini.

Osvojili smo Golič

Skupaj so zapeli Ružo crveno

Otroci pojejo pod taktirko Borisa Grželja

Utrujenost ni razlog, da ne bi zaplesali.

Vanessa Jakac

Ko smo prispeli, se je že začel kulturni program. Nastopil je otroški pevski zbor iz Buzeta, pevski zbor iz Labina in Kraška klapa, ki je navdušila vse prisotne.

Tudi mlada harmonikarica Vanessa Jakac je bila več kot odlična. Medtem me je Boris Grželj vprašal, ali pridemo na pohod na Učko, ki ga načrtujejo maja. Res ni izbral pravega trenutka za vprašanje. Še vedno sem čutila posledice sesto-pa in na pamet mi ni padlo, da bi čez en mesec ponovila dogodivščino. Še dobro, da ni bilo nikjer ogledala, da bi videla, kako žarim v glavo in čelo.

Potem, ko smo se okrepčali z mineštro in so na mizo postavili pijačo, je Kraška klapa povabila pevce k petju Ruže crvene. Bili so odlični, to pa je bil uvod v nastop Tria Lipa in zabava se je začela. Ni bilo videti, da bi koga še kaj bolelo. Viviana, Suzana, Marino Veljko, Danica, Antonija in še nekaj tistih, ki se hitro regenerirajo, je skočilo na plesni prostor in se niso ustavili, dokler ni utihnila glasba. Domačini so šli že domov, »gamsi« tudi, le naši so rajali do konca! Naredili smo si odlično vzdušje, najbrž smo bili tudi najbolj glasni, pa vendar smo bili vsi zadovoljni. Tudi naši gostitelji.

Vesna V. Zmaić

Vzpon na Učko

Konec maja smo se člani Slovenskega kulturnega društva Istra Pulj povzpeli na Učko. Ja, vem. Po tistem pohodu na Golič si nisem mislila, da bom slab mesec za tem gledala z vrha Učke. Toda kar nekaj jih je, ki so mi rekli, da vzpon na Učko ni tak kunšt. Da je lažje kot na Golič! In da gre brez problema, vse tam nekje do 70. leta starosti – potem je malo težje.

Pa sem šla. Z avtobusom smo se povzpeli do Poklona, potem pa vsak po svoji volji in močeh. Pred tem so nam rojaki iz Lovrana postregli s pecivom in žganicami vseh vrst. Da dvignemo srčni utrip in razredčimo kri za vzpon in višinsko razliko. Nekateri smo se namreč povzpeli 400 metrov višje do vrha na Vojak. Drugi so šli po učni poti, tretji pa so se sprehajali okoli Poklona in uživali v prijetni klimi. Vreme nam je odlično služilo. Nekje do kosila smo se nakapljali iz vseh strani in smeri. Nekateri bolj utrujeni, drugi manj, a vsi zadovoljni.

Trio Lipa iz Buzeta nas je po kosilu s svojim igranjem vrgel na noge. Peli, plesali in veselili smo se naokoli in počez. Nemalokrat smo tudi zaustavili promet na Učko!

Čeprav bi nekateri ob zvokih glasbe in v dobri družbi lahko tudi ostali in prenočili, smo vendarle morali počasi v dolino. A speljati naše člane v avtobus ni lahko. Razen, če gre harmonika pred njimi! In je šlo.

Harmonika pa je igrala vse do Pulja, saj smo imeli v avtobusu glasbenika Milana Verbotna s soprogo in nekaj članov Encijana, ki so nam peli ves čas, pritegnili pa so tudi ostali.

Vzpon na Učko ni bil tako enostaven, a prav hudo težak tudi ne. Tistim, ki so se na vrh pripeljali za avtom, je bilo sploh lahko. No, ampak tisti so bili čez 70, čeprav jim ni bilo videti, ko je zaigrala harmonika. V dobri družbi človek pozabi na leta in skrbi, tudi bolečine v kolenu popustijo.

Bilo je res dobro. Tako dobro, da smo se dogovorili, da se naslednje leto vrnemo!

Razgled na Kvarner

Avtorica članka na vrhu Učke

Tudi Srečko Maček je prišel na vrh

Veljko in Marija Zubič, Zlata in Giuliano Bulić na vrhu Učke

Strmo navzgor

Brez tria Lipa ni zabave, pomaga jim Stanko

Ob spremljavi harmonike v bus

Eno so zaigrali samo za Frančiško

Marjan in harmoniki

Nasvidenje do naslednjic

izlet v Goriška brda

Vesna Šereš

V soboto, 3. junija, smo se po jutru, ki je obetalo lep sončen dan, člani SKD Ajda iz Umaga odpravili na izlet v Novo Gorico in po češnje v Goriška Brda. Veselili smo se te poti, saj nas večina ni prav dobro poznala tega lepega kotička Slovenije.

V Rožni Dolini nas je pričakala naša vodnica, gospa Neva Furlan. Sledil je zanimiv panoramski ogled Nove Gorice, mesta vrtnic, ki letos praznuje 70 let. Na Trgu Evrope, ob železniški postaji, ki je iz leta 1906 in je ena redkih starejših zgradb v mestu, smo si ogledali ostanke državne meje z Italijo in talni mozaik. Od tam nas je pot vodila v Solkan in po mostu čez smaragdno zeleno Sočo po Osimski cesti do Goriških Brd, prelepe pokrajine z nasadi sadnega drevja in vinogradi na gričkih, vinskih kletmi in zelo lepo urejenimi turističnimi kmetijami in domačijami. Na eni takih v Humu smo se ustavili, prijazen gospodar nam je razkazal svoj vinograd in nas povabil na pokušino češenj in marelic. Oboje smo lahko po ugodni ceni pri njem tudi kupili. Pot smo nadaljevali do srednjeveške vasice Šmartno. Sprehod med lepo urejenimi in obnovljenimi ozkimi ulicami ali »gasami« je prav prijetno potovanje skozi čas. Skromne hiše kolonov z ognjišči in lesenimi balkoni, majhnimi okeneci, polnimi rož so lepo obnovljene.

Na meji med Italijo in Slovenijo

Postali smo tudi v Gonjačah, kjer je spomenik 315 žrtvam druge svetovne vojne in 23 metrov visok razgledni stolp, s katerega je prelep razgled od Alp pa do morja.

Srednji vek je Brdom zapustil tudi lepe vile in gradove. Ogledali smo si renesančno Vilo Vipolže, ki je bila nekoč lovski dvorec in reprezentančna vila goriških grofov, zdaj pa je od prenove, ki je bila končana leta 2015, objekt s prostori za prirejanje kongresov, vinsko kletjo in muzejskim delom. Središče Brd in sedež občine je Dobrovo. Tam je tudi Grad Dobrovo, kjer potekajo kulturne prireditve in poroke, v kleti pa imajo vinoteko. V lepi grajski restavraciji so nam postregli z golažem, tradicionalno belo polento in češnjem

zavitkom. Ko se nam je pridružil in nas pozdravil še sam podžupan Občine Brda, gospod Žarko Kodermac, v imenu Ajde pa spregovorila predsednica Danica Bojković in nekaj besed povedal tudi dosedanji podžupan Grada Umaga, gospod Niko Čančarevič, ki je bil prav tako z nami, so pevke našega zbora Ajda vstale in zapele, da je odmevalo po grajski dvorani.

Res prijetno vzdušje se je potem nadaljevalo na grajskem vrtu, kamor nas je povabil podžupan in kjer smo nazdravili z briško penino in zobali sočne, debele češnje. Gospod Kodermac je med drugim poudaril, da se dobro spomni, kako so letos spomladi Ajdovke uspešno odprle festival pevskih zborov Primorska poje 2017 v Viteški dvorani na Dobrovem, kjer so se začele tkati naše prijateljske vezi. Seveda smo naredili še skupinsko fotografijo in si obljubili, da se spet vidimo, morda v Umagu. Mi se bomo v Brda zagotovo vračali k prijaznim in pridnim Bricem, saj imajo še veliko znamenitosti, vrednih ogleda.

Na povratku smo imeli še eno lepo srečanje v Solkanu, na domačem vrtu naše odlične vodnice, kjer smo razveselili njeno 86-letno mamo, ki se nam je pridružila in z nami zapele Kje so tiste stezice.

Sonce je zahajalo, ko nas je šofer Filip varno pripeljal nazaj v Umag s še enega nepozabnega potepanja po prelepi Sloveniji.

S podžupanom Občine Brda

ŽPZ Ajda Umag

ŽPZ Ajda

4.

Festival
multikulturalnosti

Vesna V. Zmaić

V nedeljo in ponedeljek, 8. in 9. maja 2017, je v Domu hrvatskih branitelja v Pulju potekal 4. Festival multikulturalnosti.

Prireditev se je pretekla leta odvijala na različnih lokacijah, izkazalo pa se je, da je letošnja najbolj primerna. Dvodnevni dogodek je postregel s številnimi nastopi različnih zborov, folklornih skupin in z delavnicami predstavnikov nacionalnih manjšin v Pulju. V glasbenem programu je nastopil tudi naš zbor Encijan, v programu predstavitev delavnic pa kreativna delavnica našega društva.

Da pa bi bila predstavitev naše kulture popolna, sta se Dejan Paus in Danica Avbelj oblekla v slovensko narodno nošo.

Zbor SKD Istra Encijan na 4. Festivalu multikulturalnosti

Dejan Paus in Danica Avbelj v slovenski narodni noši

Encijan na odru

Predstavniki manjšin v Pulju so od Mesta Pulj in Istrske županije prejeli zahvalo za udeležbo na 4. Festivalu multikulturalnosti

U jesen

*U sjeni kestenova
pogledi su nam se sreli.
Obećanja smo si dali,
za život cijeli.*

*Voljeli smo se.
Sada pitam te
misliš li da si me kupio
kada si me oženio?*

*Nisi se promijenio,
stare se navike rode.
Znam da neće dugo,
i opet ćeš po svome.*

*Ni krivu, ni dužnu,
bezbroy puta si me optužio.
Da ti oprostim?
Ne, nisi zaslužio.*

*Nisi pošten prema meni
i ništa te ne veseli.
s tobom živjeti više ne mogu!
Za mir i sreću sada se moli
Bogu*

Štefanija Sliško

Danica Bojković

manjšine svojemu mestu

To je naziv prireditve, ki so jo 10. 5. 2017 zvečer v kinodvorani POU Ante Babić Umag manjšine s področja Umaga in okolice podarile svojemu mestu v počastitev Dnevov Mestne občine Umag-Umago in Dneva Evrope (9. maj), ki simbolizira enakopravnost, toleranco, bratstvo in enotnost.

MePZ Fulvio Tomizza Umag

Ajda nastopa tudi kot gostja ostalim manjšinam v Umagu

Kot je v nagovoru poudaril župan, Vili Bassanese, je bogastvo Umaga prav v tej multikulturalnosti, različnosti in sožitju manjšin z večinskim narodom, zato je Umag bogato mesto. Povezovalka celega programa je bila Larisa Gasperini, ki je napovedovala nastopajoče ter njihove točke – pesmi, folkloro, skeče in recitacije. Sodelovale so italijanska, črnogorska, slovenska, bošnjaška, srbska in albanska manjšina.

Naš ŽPZ Ajda je zapel tri slovenske ljudske pesmi: Ajdov cvet, ki je naša svojevrstna himna, s katero odpremo vsak koncert, Pri farni cerkvi in Ljub'ca povej. S tem je približal del slovenske kulture tudi svojim someščanom.

Zelo lep in bogat večer raznolikosti, običajev in kulture se je končal z druženjem ob prigrizku, kjer so manjšine predstavile tipične jedi in sladice svojih matičnih domovin.

Folklorna skupina Ajda

Danica Bojković

nkratno glasbeno doživetje v Umagu

V soboto, 13. 5. 2017, je v kinodvorani POU Umag potekal slavnostni dogodek. SKD Ajda Umag je namreč praznovala svojo 6. obletnico, ŽPZ Ajda 5. obletnico, praznovala pa je tudi občina Umag, zato smo vse to združili z Dnevom Mestne občine Umag-Umago.

Na prireditvi se je zbralo čez 200 obiskovalcev, med drugimi tudi župan Vili Bassanese, podžupanja Floriana Bassanese Radin in Niko Čančarević, predstojnik Oddelka za družbene dejavnosti Slaviša Šmalc, ravnateljica POU Umag Tatjana Vujić, predstavniki manjšin, prijatelji iz DIP Histria Portorož, člani SKD Istra Pulj, predstavniki antifašistov, upokojencev, naše Ajdovke in Ajdovci in ostali someščani.

Prisotne je v slovenščini, hrvaščini in italijanščini pozdravila predsednica Danica Bojković in prosila župana Vilija Bassaneseja za kratek nagovor. Poudaril je pomen manjšin in raznolikosti na tem področju, kar prispeva k bogastvu samega mesta, in pohvalil delo SKD Ajda. Predsednica se je zahvalila za zelo dobro sodelovanje z mestnimi oblastmi, ki društvo ne samo financirajo temveč mu tudi omogočajo brezplačno uporabo prostorov, ki so v lasti mesta.

In kaj reči o Ajdi? To, da je najmlajše slovensko kulturno društvo na

Kombinat sestavljajo članice iz vse Slovenije

Hrvaškem, kljub temu pa prepoznavno ne le v kulturnem utripu Umaga in okolice ampak tudi širše – zbor je nastopal v Istrski županiji, po Republiki Hrvaški, Sloveniji in celo v BiH. Od samih začetkov ga spremlja ekipa RTV Koper Capodistria z urednico Barbaro Kampos ter snemalcema Davorjem in Blažem, ki o vsakem Ajdinem dogodku poskrbi za prispevek in objavo na svojem portalu www.svsd.si ali na radijskih in televizijskih oddajah.

Tudi na RTV Ljubljana v oddaji »Dobro jutro, Slovenija«, ki poteka v živo, so Ajdovke nastopile že dvakrat. Zapele so pesem Škrjanček in po njej postale prepoznavne po celi Sloveniji, lansko leto pa je ekipa RTV Ljubljana prišla v Umag in pri nas posnela oddajo o delu Ajde in tukaj živčih Slovincih. Zbor je prepeval slovenske ljudske pesmi prav na morski obali, miza pa je bila prepolna tradicionalnih slovenskih jedi in sladic – ričet, žganci, potice, upognjenci ...

S svojim delom, z organizacijo štirih letnih tradicionalnih dogodkov – Prešernov dan, obletnica Ajde, Čezmejno srečanje slovenskih kulturnih društev in Dnevi slovenske kulture v Istri – z branjem slovenskih knjig, z organizacijo tečajev slovenskega jezika in ustanovitvi slovenskih literarnih kotičkov v knjižnicah v Umagu in Novigradu čuvamo in ohranjamo svoj jezik, kulturo in identiteto. Imamo 180 vpisanih članov, od katerih je kar polovica aktivnih – takšnih, ki plačujejo članarino in redno hodijo na vse naše dogodke. V društvu delujejo ženski pevski zbor Ajda, folklorna skupina Ajda, literarna skupina in kulinarčna skupina.

ŽPZ Ajda je zapel štiri slovenske ljudske pesmi: tradicionalni Ajdov cvet, Lipa zelenela je, Kje so tiste stezice in Škrjanček. Sledil je nastop folklorne skupine s spletom slovenskih ljudskih plesov in polko Muzikant in ljubljanskega ženskega pevskega zbora Kombinat, ki poje pesmi upora, pesmi, ki so se pele v revolucijah po celem svetu in izražajo upanje v boljši jutri. Pojejo predvsem zaradi spoštovanja do vseh tistih, ki so dvignili svoj glas in dali svoje življenje.

Vrstile so se različne pesmi - Grândola, Noi vogliamo l' ugalianza, Jutri gremo v napad, Nabrusimo kose, Padaj silo i nepravdo, Bandiera rossa, Katjuša, Ay, Carmela, Pe-

Pevski zbor Ajda

sem upora, Svoboda, Bread and roses – pred vsako pa je članica Maksimilijana povedala nekaj o njenem nastanku in kak pomen nosi. Vzdušje v dvorani je doživelo svoj vrhunec, ko je zbor Kombinat skupaj z Ajdo in celo dvorano zapel pesem Bella ciao, in zaključil s pesmijo Vstajanje Primorske. Ta je dvorano dvignila na noge in botrovala močnemu aplavzu. Po dogodku so bili nastopajoči deležni čestitk in pohval ter prepričanja, da Umag že dolgo časa ni imel tako lepega koncerta.

Druženje se je nadaljevalo ob prigrizku in kozarcu vina. Največja zahvala je bilo zadovoljstvo organizatorjev, nastopajočih in občinstva.

Na koncert so prišli tudi člani SKD Istra Pulj

nevi slovenskega filma v Pulju

Vesna V. Zmaić

V četrtek, 18. 5. 2017, smo torej v Kinu Valli začeli s prvimi Dnevi slovenskega filma v Pulju. Gost večera je bil minister za Slovence v zamejstvu in po svetu, gospod Gorazd Žmavc. Direktorica Puljskega filmskega festivala Gordana Restovič je prisotne pozdravila v imenu Mesta Pulj in Kina Valli, in poudarila pomembnost tovrstnega dogodka, saj sta začetnika Puljskega filmskega festivala prav Slovenca, ki sta se za vedno vpisala v zgodovino festivala. Omenila je tudi pomemben delež, ki ga SKD Istra prispeva v kulturno podobo mesta, ter izpostavila Adventni venec v Pulju, ki smo ga v društvu organizirali prvič lani. Društvu se je zahvalila za sodelovanje in izrazila upanje, da bodo Dnevi slovenskega filma postali tradicionalni.

Predsednica SKD Istra Danica Avbelj je izrazila zadovoljstvo, da je društvo uspelo prvič organizirati Dneve slovenskega filma in upa, da bo tako tudi v prihodnje. Osrednji finančni pokrovitelj Dnevov slovenskega filma v Pulju je namreč Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu. Minister Gorazd Žmavc je v svojem nagovoru dejal, da je posebna vrednost Dnevov slovenskega filma to, da so organizirani ravno v Pulju, kjer se vsako leto odvija največji filmski festival v regiji, še zlasti pa, ker sta utemeljitelja puljskega filmskega festivala Slovenca – Marjan Rotar in Martin Bizjak. Dodal je, da takšni in drugi odmevni kulturni dogodki, ki jih organizira SKD Istra pomembno prispevajo k poglobljanju zavesti, da je celotna Istra tudi del skupnega slovenskega kulturnega prostora.

Na otvoritveni dan smo predvajali Dolino miru, ki je bila leta 2016, 60 let po premieri, ponovno restavrirana in predvajana v Cannesu, kjer je davnega leta 1956 prejela nagrado za najboljšo režijo in glavnega igralca. Sama sem film Dolina miru gledala v osnovni šoli, tako kot vsa moja generacija. Je praktično najbolj znan povojni slovenski film in vsi, s katerimi sem se pogovarjala,

so se ga spomnili. Naslednji dan smo izbrali Šiško Deluxe, komedijo o treh mladih fantih, ki odprejo picerijo. Čeprav se film dotakne tudi težkih tem, s katerimi se soočajo glavni akterji filma, pa vse do konca ohranja humor in optimizem, tako da smo se nasmejali zabavnim scenam. Film je prejel nagrado občinstva na 25. Filmskem festivalu v Cottbusu v Nemčiji.

Film Nika, režiserja Slobodana Maksimovića, ki nagovarja mlajšo publiko, je bil zelo poučen tudi za starše. Govori o najstnici, ki se odloči za tekmovanje v kartingu, a ji mama tega ne dovoli. Šport, ki je za dekleta precej nenavaden, je mogoče edini, v katerem ženske nastopajo enakovredno kot moški. In so menda v njem tudi bolj uspešne! Tako nam je povedal režiser, ki je bil gost večera. Film sta nagradili publika in strokovna žirija na filmskem festivalu v Motovunu, pa tudi v Zlinu na Češkem, ki velja za Cannes mladinskega filma.

Zadnji dan Dnevov slovenskega filma smo prvi v kinodvorani na Hrvaškem predvajali film Nočno življenje. Gre za film, katerega zgodba temelji na resničnih dogodkih. Urša Menart, koproducentka filma in gostja večera, je dejala, da se zgodba osredotoča na vprašanje medijskega linča družine in najbližjih, ko se ime družinskega člana objavi v medijih v negativnem kontekstu.

Prvi dan slovenskega filma v Pulju v Kinu Valli: Adi Koletnik, Ivanka Koletnik, avtorica članka, Bruno Stermotič in Paola Stermotič

Odlična igra Pie Zemljič je bila nagrajena z vesno za najboljšo igralko na portoroškem filmskem festivalu, enako režija, ki so jo nagradili tudi na filmskem festivalu v Karlovih Varih.

Štiridnevni dogodek je zahteval kar nekaj priprav, a nam je uspelo. Filme so nam posredovali iz Slovenskega filmskega centra. Vsi filmi so seveda imeli hrvaške podnapise. Kino Valli nam je zagotovil tehnično podporo in pomoč pri pogostitvah, njihova voditeljica Tanja Miličič, pa je vodila tudi strokovne razgovore z našimi gosti. Veliko delo so opravile naše članice kulinarčne delavnice, ki so pod vodstvom predsednice SKD Istra vsak večer pripravile kanapeje, medtem ko je predsednica

pripravila odlične fritule. Vsi so se strinjali, da je bil čas, da začnemo ta hvalevreden projekt, ki odlično promovira slovensko kinematografsko produkcijo in slovenski jezik. Še posebej zato, ker sta rojaka Martin Bizjak in Marijan Rotar postavila Puljski filmski festival na filmski zemljevid Evrope in sveta.

Prva z leve voditeljica Kina Valli Tanja Miličič s svojimi sodelavci

Kristina Kocanovič je poskrbela za pijačo

Kulinarčna delavnica je pripravila odlične kanapeje

Prva z leve Radmila Djurica, ki organizira DSF v Beogradu z Dragomirjem Zupancem (tretji leve) v družbi z Danico Avbelj, Gordano Restović in Marijo Langer

Marija Langer, Jelena Malnar, minister Gorazd Žmavc, Danica Avbelj

Predsednica Danica Avbelj, direktorica PFF Gordana Restović in minister Gorazd Žmavc

Kristina Kocanovič z Danico Avbelj, Milico Markežić in Ivanko Koletnik

Minister Gorazd Žmavc je v Kinu Valli napovedal začetek 1. Dnevov slovenskega filma v Pulju

Neva Pibernik Stančič

Slikarska kolonija Turanj maj 2017 je letos potekala od 15. do 20. maja. Iz SKD Istra sva se je udeležili Vesna Jelinič, učenka 2. razreda likovnega tečaja, in Neva Pibernik Stančič.

Neva Pibernik: Obala

Vesna Jelinič: Okno

deseta, jubilejna in zadnja

V ponedeljek zjutraj sva krenili na pot z mojim Atosom. Menjali sva se za volanom, da vožnja ni bila preveč naporna in sva bili pred 14. uro že v Turnju. Do večera so se vsi udeleženci zbrali v hotelu Alba v Sv. Filipu in Jakovu, kjer ima kolonija svoj center. Vesno so kot novo članico prisrčno pozdravili in sprejeli medse.

V torek po zajtrku smo dobili vsak po dve platni, ki smo jih poslikali in ko so bile slike končane predali organizatorjem kolonije. Letos je sodelovalo 13 slikarjev: Stanka in Adica iz Zagreba, Ivan in Lenka iz Splita, Vesna iz Karlovca, Marjan iz Sežane, Pia, Marija in Magda iz Zadra, Jože in Zrinka iz Turnja in medve iz Pulja. Jože Arzenšek je s svojo soprogo Ružo duša kolonije in mojster za logistiko. Glavni organizator pa je Darja Jusup, predsednica SKD Lipa iz Zadra.

V prostoru, ki ga je hotel odstopil za atelje, smo našli vsak svoj kotiček in začeli slikati. Tema je bila letos prav simbolična in lahko bi rekli preroška – Ljubezen in morje. Ljubezen do ljudi, do narave, do Dalmacije, do Turnja, do morja in ne nazadnje do kolonije, ki nas že deset let povezuje in nam omogoča lepe občutke pripadnosti. Vsak je to razumel in izrazil na svoj način, tudi Puljčanka Vesna, katere debi je bila vstopnica za nadaljnje so-

Udeleženci kolonije v Hotelu Alba, v Sv. Filipu i Jakovu, kjer so tudi nastanjeni.

Otvoritev razstave 10. likovne kolonije v Turnju

Jože Arzenšek: Svetilnik

delovanje na kolonijah. Slikali smo tri dni, naslikali po dve ali celo tri slike, jaz sem medtem celo »skočila« do Splita iz družinskih razlogov. V petek sta Jože in Ivan postavila razstavo in zvečer je bila zaključna prireditev.

Vesna je imela v soboto zjutraj obveznosti na volišču v Pulju (bile so volitve), zato sva se morali posloviti že v petek opoldne. Zelo mi je bilo žal, da nisva bili na zaključku kolonije, a bilo bi mi še bolj, če bi takrat vedela, da je deseta kolonija tudi zadnja. Vedeli smo, da so imeli letos organizatorji velike težave s financiranjem, a smo upali in še

vedno upamo, da bodo nekako uspeli nadaljevati s kolonijo, kljub temu, da pravijo, da ne morejo več. No, upajmo, da se bo drugo leto popravila situacija.

Proti Pulju sva se odpravili po daljši cesti preko Bosiljevega, en odsek krajše preko Vratnika je bil zaprt. Skoraj vso pot je vozila Vesna, ker sem bila jaz zaradi peturne vožnje prejšnjega dne v Split in nazaj preveč utrujena. Pa sva se le srečno vrnila v Pulj.

Srečno tudi tebi, slikarska kolonija v Turnju!

Antonija Bubić

i

in memoriam **MARIJA ŠAULE** rođ. **KRIŽANOVIĆ**

Napustila nas je naša dugogodišnja članica SKD Istra iz Pule, naša Marija Šaule, koja je bila članica, skoro od samih začetaka zbora Encijan, članica radionice Zdravo življenje i sve prisutna na događanjima u SKD Istra, a i izvan Društva.

Napustila nas je naša dugogodišnja članica SKD Istra iz Pule, naša Marija Šaule, koja je bila članica, skoro od samih začetaka zbora Encijan, članica radionice Zdravo življenje i sve prisutna na događanjima u SKD Istra, a i izvan Društva.

Marija, iako nije bila Slovenka po rođenju, bila je udovica Slovenca Drago Karlo Šaule, rodom iz Čepovana (Nova Gorica), voljela je Sloveniju i sve slovensko i stalno je pričala kad je Drago Karlo bio živ, kako su posjećivali prelijepa mjesta u Sloveniji i uživali. Znala je uživati život.

Bila je vrlo aktivna u cijelom životu, diplomirala je ekonomiju u prvoj generaciji na Višoj ekonomskoj školi u Puli, bila je prva žena veslački sudac u Jugoslaviji, sudila je 1987. godine na Univerzijadi u Zagrebu (upravo je postavljena izložba slika u predvorju OTP banke i Marija je na njima), vrlo aktivna volonterka u udrugama gluhih i slijepih, obavezno prisutna na Sajmu knjiga, naročito na tribinama razgovor s piscem, da je kasnije bila pozivana kao počasni gost.

Kada je Društvo organiziralo izlete ili gostovanja po Sloveniji uvijek je bila pristutna i sudjelovala aktivno do poznih godina. Sjećam se kako je uvijek govorila, „hajde, da zapjevamo“ i zapjevala je. Za svakoga je imala drugu pjesmu. Imala je lijepi glas. A voljela je i plesati, uvijek se sjećam Slovenske večeri koju smo organizirali u Circolu, kada sam ja zaplesala s Marijom i kada su nas razdvojili dva mlada kavalira koji su nam mogli biti unuci i s kojima smo nastavili plesati do poslije ponoći i još joj nije bilo dosta, Marija nije htijela ići doma, kada su od plesa odustale mnogo mlađe osobe od Marije. Bila je strašno nesretna što nije mogla zbog zdravlja, otputovati sa zborom koji je gostovao u Banja Luci.

Nažalost nije dočekala novogodišnju čestitku koju su za nju pripremile članice Kreativne radionice Čebelice s kojima je rado slavila svoje i njihove rođendane.

Uvijek će mi ostati u sjećanju Marija Šaule, uvijek elegantna s šeširom na glavi i kojim lijepim brošem na bluzi i osmjehom na usnama.

Klaudija Velimirović

O

b 90. obletnici rojstva **Marijana Rotarja**

V sklopu manifestacije Dan barakera 2017 Mestnega odbora Stoja, je SKD Istra 3. marca izvedlo kulturno prireditev v prostorih tega odbora. Prireditelj je bila posvečena Marijanu Rotarju ob 90. obletnici njegovega rojstva.

Slovensko društvo je z zadovoljstvom sprejelo poziv Mesnega odbora, da sodeluje na manifestaciji, glede na to, da gre za našega rojaka, ki je s svojim predanim delom in inventivnostjo veliko prispeval k razvoju kulturne sredine mesta Pulj.

Marijan Rotar je po drugi svetovni vojni prišel v razrušen Pulj, ki je bil zaradi povojnega eksodusa pomembnega dela meščanskega prebivalstva napol prazno mesto. Tu je videl priložnost za ustvarjanje predvsem na področju kulture. Ni čakal ne direktiv ne navodil, imel je vizijo, kako graditi nove vsebine, ki bodo ne samo obogatile življenje prebivalstvu temveč privabljale tudi obiskovalce.

Vidne sledi svojega udejstvovanja je pustil v glasbeni šoli, v turizmu, toda za največjo zaslugu štejemo to, da je kot direktor Kino podjetja priredil prvo revijo filma pod odprtim nebom v mogočni Areni in s tem postavil temelje bodočemu filmskemu festivalu.

Na iniciativo Mestnega odbora Stari grad in našega društva, so vzpon ob Areni poimenovali z Rotarjevim imenom. Ena od nagrad, ki se po-

Pozdravni nagovor Doriana Labinca

deljuje na Filmskem festivalu je tudi nagrada Marijan Rotar.

O vseh teh dejstvih je na prireditvi spregovorila predsednica društva Danica Avbelj. Zbor Encijan je na samem začetku zapel nekoliko pesmi. Prisotnim je bil zatem prikazan filmski zapis intervjuja, ki ga je zabeležil Igor Galo z Marjanom Rotarjem v zadnjih letih njegovega življenja.

Ob zaključku prireditve je spregovoril tudi vidno ganjen Rotarjev sin, ki se je zahvalil organizatorjem in izvajalcem. Povedal je, da se gospa Pepica, njegova mama in Rotarjeva soproga, zaradi slabega zdravlja prireditve ni mogla udeležiti, zato je prenesel je njeno iskreno zahvalo vsem, ki se trudijo ohraniti spomin na Marjana Rotarja.

a

lojz Orel - odkritje spominske plošče

V soboto, 10. 6. 2017, 15 let po smrti velikega fotografa, umetnika, rojaka Alojza Orla, smo mu na Trgu Portarata v Pulju, na mestu, kjer je imel nekoč svoj fotografski atelje, odkrili spominsko ploščo.

Alojz Orel je eden izmed velikih Slovencev v Pulju, ki so se zapisali v zgodovino umetniškega in kulturniškega življenja mesta. O njem je več povedala Lana Skuljan Bilić, kustosinja Zgodovinskega in pomorskega muzeja Istre, ki je pretekla tri leta pregledala in popisala vso Orlovo zapuščino. Spoštovanje do izrednega someščana je v svojem nagovoru izrazil tudi Fabrizio Radin, namestnik župana Istrske županije. Spominsko ploščo velikemu fotografu je odkrila pročelnica za kulturo v Mestu Pulj, Jasmina Nina Kamber. V programu je nastopil zbor Encijan Slovenskega kulturnega društva Istra Pulj. Prisotne sta pozdravila tudi predstavnika pobudnikov tega dogodka – podpredsednik Mestnega odbora Stari Grad Kristijan Biteiri in predsednica SKD Istra Danica Avbelj. Dogodka so se udeležili tudi člani družine Orel. Naslednje leto,

ko praznujemo 100. obletnico Orlovega rojstva, se bomo zagotovo še poklonili njegovemu delu. V nadaljevanju lahko preberete, kako je Orlovo delo predstavila kustosinja Lana Bilić Skuljan.

Vesna V. Zmaić

Velikan istrske fotografije

Eden od najaktivnejših predhodnikov istrske fotografije v drugi polovici 20. st., Alojz Orel, profesionalni in umetniški fotograf, ki je že tekom svojega življenja postal nepogrešljiva figura kulturno družbenega življenja Pulja, okoli katere so se zbirali umetniki, intelektualci, kulturniki ter pobudniki in akterji različnih dogodkov. Od začetka se je v svojem delu posvetil izpopolnjevanju znanja o tehniki snemanja, veščini razvijanja filmov in izdelave fotografij ter odkrivanju novih možnosti izražanja s pomočjo fotografije. Kamero je uporabljal kot sredstvo opisovanja svojih vtisov in opažanj, fotografijo pa kot instrument najverodostojnejše ilustracije tega opisovanja. Za fotografske začetke Alojza Orla je bil najbolj zaslužen njegov oče Florjan, ki ga je poslal na vajeništvo k profesionalnemu fotografu Vinku Bavcu iz Brežic. Vajeništvo je nadaljeval v Škofji Loki, od koder ga je pot vodila v Zagreb, kjer je pod vplivom estetike zagrebške šole fotografije začel s kariero profesionalnega fotografa.

Po desetih letih profesionalnega dela je leta 1947 diplomiral iz fotografije in dobil priložnost odpreti lasten atelje. Ker za samostojno fotografsko obrt ni imel možnosti, je odšel iz Zagreba ter se z družino preselil v Pulj. Prav na mestu, kjer je danes njegova spominska plošča, je 26. decembra 1947 odprl fotografski atelje Foto Orel.

Kot fotograf obrtnik, fotoreporter Glasa Istre in lokalni fotokronist, je dolgi pet desetletij delovanja v Pulju in Istri (1947–1998) ustvaril preko deset tisoč fotografij različnih žanrov. V želji, da poudari izraznost motiva, je uporabljal različne fotografske tehnike. Eksperiment je postal glavni instrument njegovega avtorskega izražanja, kar potrjuje vrhunsko delo »Mimoidoči otrok« iz leta 1956, ki ga v zgodovini hrvaške fotografije danes prepoznajo kot enega izmed najzgodnejših primerkov fantastičnega realizma.

Ustvaril je dela posebne vrednosti, kar potrjuje njegovo željo iskanja novih fotografskih prijemov ter izpopolnjevanja tehnik za nove ideje in motive. Zanj je bila fotografija sredstvo za prikazovanje motivov in podrobnosti, ki jih v resničnem življenju ne opazimo. Zaradi nenehne težnje k doseganju novih znanj in spoznanj se je zanimal za barvno fotografijo in tehnične možnosti zanjo. Ko je leta 1954 zaključil tečaj pri podjetju Agfa v Zagrebu, je istega leta posnel prvo barvno fotografijo v Istri in Pulju z motivom amfiteatra.

Ob fotografiji se je ukvarjal tudi z oblikovanjem promocijskega materiala, vodičev in knjig za različne naročnike v gostinstvu in turizmu, pa tudi za družbene in kulturne ustanove v Pulju in ostalih istrskih mestih.

Leta 1955 je oblikoval prvo turistično brošuro Pulja ter bil eden od članov redakcije prve monografije Pulja iz leta 1964.

Danes o delu tega velikana istrske fotografije priča izredno bogata in vsebinsko raznolika zapuščina, ki šteje 19.048 predmetov in je v lasti njegovega vnuka Alekseja. Gre za enega izmed najrepresntativnejših fotografskih opusov Istre, zato jo je nujno potrebno zaščititi kot celoto, da bo dostopna poznejšim generacijam.

Lana Bilić Skuljan

Foto: D. Štifanić / Glas Istre

Fabrizio Radin

Lana Bilić Skuljan, poznavalka Orlove zapuščine

Na invalidskem vozičku Edo Orel, sin Alojza Orla

Moška klapa Histri zbor Encijan

Jasmina Nina Kamber je odkrila ploščo

Plošča na vhodu v nekdanji atelje

Avtor spominske plošče je likovni umetnik Bojan Šumonja

Danica Bojković

ostovanje v Splitu

V petek, 24. marca 2017, smo se člani folklorne sekcije in pevskega zbora, člani SKD Ajda, gosti z RTV Koper, Barbara Kampos in Blaž Svetina ter Slaviša Šmalc iz Mestne občine Umag, napotili proti Splitu, kjer smo v soboto nastopali na odru Mestnega lutkovnega gledališča na prireditvi pod naslovom »Zdaj pomlad je tu«. Lansko leto je MePZ Triglav Split gostoval v Umagu na proslavi 5. obletnice SKD Ajda, letos pa so nas povabili v Split.

Izmenjava daril

V Podstrani sta nas čakala predsednik SKD Triglav Split Cveto Šušmelj in naš gostitelj, gospod Ante. Porazdelili smo se v tri hiše v krogu 50 m in šli na večerjo ob šumu valov na obali morja. Domača hrana pripravljena pod peko in pristno domače črno vino sta prispevala k izrednemu vzdušju.

Drugo jutro smo bili priče nenavadnemu dogodku za Split – z morja se je dvigovala megla, kar je po pričanju vodnikov pri njih zelo redek pojav. Po bogatem zajtrku smo se napotili v Split skupaj s tajnico SKD Triglav, ki nam je zelo živopisno opisovala Split, okolico in delo društva. Ustavili smo se na samem začetku rive in preko Prokurativ prišli do Mestnega lutkovnega gledališča, kjer je bil zunaj že nalepljen plakat za večerni koncert MePZ Triglav in PZ SKD Ajda.

Nastop Ajde v Splitu

Ko smo prišli do makete Splita, nas je čakala druga vodička. Seveda smo si najprej ogledali Dioklecijanovo palačo iz 305 p. n. š., občudovali njeno notranjost, stare kamne, loke, stopnice in prišli do cerkve Sv. Duje, do stebrov v obzidju, ki so v obnovi. Na polovici ogleda sem se s Cvetom Šušmeljem in Slavišo Šmalcem odpravila nazaj do rive, kjer sta nas že čakala Barbara in Blaž. Sodelovali smo v živo v oddaji ob 11. uri na Radiu Koper.

Govorili smo o izmenjavah gostovanj, o druženju, o ohranjanju slovenskega jezika in kulture, o naših prihodnjih načrtih in programih.

Kosilo je bilo odlično, postregli so nam tudi soparnik, tipično dalmatinsko jed. Vse je zelo teknilo po dopoldanskem sprehodu po Splitu. Potem smo imeli nekaj prostega časa, da si odpočijemo pred nastopom. Nekatero plesalko in nekaj članov zbora se je še enkrat sprehodilo ob morju. Dve najbolj pogumni članici sta se tudi kopali v kristalno čistem, modrem dalmatinskem morju.

Večerni koncert je odprl splitski MePZ Triglav z uspešnicami Pridi nazaj, Yesterday, Angeli živijo, Tam sem jaz doma, končal pa z dalmatinsko Divna splitska noč. Sledila je folklorna skupina SKD Ajda s tradicionalnim umaškim plesom L'acqua della Muiela in istrskim balunom, nato pa naš zbor, ki je zapel sloven-

Skupinska fotografija v Splitu

Nastanjeni smo bili v Podstrani pri Splitu

ske narodne Pri farni cerkvici, Lipa zelenela je, Po zimi pa rožice ne cveto in Ljub'ca povej. V drugem delu je folklorna skupina zaplesala venček slovenskih ljudskih plesov in polko Muzikant. Lepo vzdušje se je preneslo tudi na publiko, ki nas je spremljala z aplavzi. Sledil je Ajdov cvet, himna našega pevskega zbora, in dve slovenski popevki Zemlja pleše in Za prijatelje, ki je bila namenjena vsem prijateljem v dvorani.

Ko je Barbara posnela izjave in komentarje prisotnih, smo se napotili na sedež SKD Triglav. Imajo prijetne, velike prostore in so zelo ponosni nanje. Upamo, da bomo tudi mi enkrat uspeli priti do takih prostorov. Naši gostitelji so pripravili bogato obloženo mizo s pršutom, sirom, pečenko, tortami in domačimi sladicami, med uživanjem ob dobri hrani pa smo skupaj prepevali in se družili.

Drugo jutro smo se napotili proti Zadru, kjer smo si ogledali njegove znamenitosti in spomenike, med katerimi je cerkev Sv. Donata – simbol Zadra. Zadar je staro mesto, nastalo že v času antike, o čemer pričajo številni zgodovinski ostanki. Za konec smo si ogledali še dve zadrski atrakciji na rivi, Morske orgle in Pozdrav soncu. Morje je bilo vzvalovano, pihal je veter in zato smo slišali prečudovito glasbo iz majhnih luknjic na rivi, ki se kaskadno spuščajo v morje. Malo naprej je instalacija Pozdrav soncu, ki sestoji iz tristo večslojnih steklenih plošč v obliki kroga, predstavlja pa solarni sistem s planeti in njihovimi potmi okrog Sonca. Po dolgem sprehodu po Zadru se je kar prileglo ustaviti in posedeti v enem od tipičnih bistrojev na znani zadrski ulici Kalelarga, kjer je bilo slišati zvok nežnih pesmi dalmatinskih klap.

Na poti domov smo morali zaradi močne burje zapustiti avtocesto in se peljati po stari cesti polni ovinkov preko Velebita. Pesmi in šale so nas kljub temu spremljale vse do Umaga. Bilo je čudovito gostovanje, čudovita družba.

Vesna V. Zmaić
Povzeto po Živi Korošec,
univ. dipl. inž. živ. tehn.,
www.nutris.org

od

Jod je pomembna sestavina tiroidnih hormonov, ki jih izloča ščitnica, zato lahko njegovo pomanjkanje povzroči težave, povezane z delovanjem ščitnice. Jod dobimo iz morske hrane, vsebujejo ga tudi morske alge. Dandanes jodiramo tudi kuhinjsko sol in tako preprečujemo njegovo pomanjkanje.

FUNKCIJE JODA

Jod je esencialno mikrohranilo, ki je pomembna sestavina ščitničnih hormonov. Ti hormoni so pomembni pri uravnavanju metabolizma ter psihičnega in mentalnega razvoja. Evropska agencija za varnost hrane, EFSA je za živila, ki so bogata z jodom odobrila naslednje zdravstvene trditve, ki se lahko uporabljajo na označbah živil:

- ima vlogo pri kognitivnih funkcijah / prispeva k sproščanju energije pri presnovi / prispeva k delovanju živčnega sistema / prispeva k ohranjanju zdrave kože - ima vlogo pri nastajanju ščitničnih hormonov in normalnemu delovanju ščitnice

ABSORPCIJA JODA

Iz hrane se v telo absorbira večina joda, ki ga zaužijemo. Iz živil, obogatenih z jodom, kot je npr. jodirana sol se jod najboljše, torej skoraj v celoti absorbira, v živilih, kjer je naravno prisoten pa je lahko absorpcija zaradi prisotnosti nekaterih organskih sestavin živil celo manjša od 20 %. Predvsem pri križnicah (brokoli, zelje, cvetača, brstični ohrovt in podobna zelenjava), ki so bogate z žveplovimi glikozidi, je absorpcija joda motena zaradi prisotnosti teh spojin. Absorpcija joda se zmanjša tudi ob uživanju koruze, repe, kolerabe, bambusovih vršičkov, arašidov, soje in orehov. Manjša je tudi pri pomanjkanju vitamina A, selena, cinka, bakra in železa. V telo se jod absorbira skozi celoten prebavni sistem, večina v tankem črevesu. Natančen mehanizem absorpcije joda v telo pa je še precej neznan.

POMANJKANJE JODA

V Sloveniji je bil leta 1953 uveden obvezen ukrep jodiranja kuhinjske soli z 10 mg kalijevega jodida/kg soli. Količino dodanega joda so v letu 1999 podvojili na 20-30 mg kalijevega jodida/kg soli, da bi zmanjšali pojav golšavosti, ki je eden od znakov pomanjkanja joda in posledično nepravilnega delovanja ščitnice. S tem ukrepom so v Sloveniji do leta 2005 uspeli doseči primerno preskrbljenost z jodom med prebivalstvom.

Pri odraslih se pomanjkanje joda v prehrani kaže s pojavom golšavosti in nepravilnega delovanja ščitnice, počasnim metabolizmom, mentalni in srčni funkciji ter občutljivosti na mraz in izčrpanosti.

STABILNOST JODA

Vsebnost joda v hrani je lahko precej odvisna od načina priprave živil. Pri kuhanju živil se vsebnost joda zmanjša za približno 58 %, pri pečenju in cvrtju pa za približno 20 %.

Dobri viri joda so sicer poleg jodirane soli še morska hrana - ribe, raki, školjke in alge tudi jajca in mleko, oziroma živila, ki jim je jod dodan.

Vesna V. Zmaić

a

jdovi mafni

suhe sestavine:

- 175 g ajdove moke
- 1 žlička pecilnega praška

mokre sestavine:

- 1 jajce
- 1 kislja smetana (180 g)
- 60 g rjavega sladkorja
- 1 vaniljev sladkor
- 60 g stopljenega masla (ne vročega)

nadev:

- cca. 100 g mletih orehov (količina po želji)
- cca. 10 žlic medu

Jaz sem dala rozine namesto orehov.

PRIPRAVA:

Zmešamo moko s pecilnim praškom. Mokre sestavine zmešamo ročno, brez mešalnika, nato pa jih s kuhalnico narahlo primešamo suhim sestavinam (vedno vlijte mokre sestavine k suhim in ne obratno). Ne mešamo dolgo, prav je, če v zmesi ostane še nekaj grudic, sicer mafni ne bodo rahli (suha snov se mora samo omočiti z mokro).

Pekač za mafine obložimo s papirnatimi posodicami za mafine. Napolnimo jih do 3/4 volumna, in sicer tako, da najprej vlijemo 1 žlico mase, nato na debelo posujemo z orehi, pokapljamo z medom in na vrh vlijemo še drugo žlico mase. Masa mora prekriti vso površino orehov, pomagamo si tako, da prst pomakamo v vodo, da se ga testo ne prijemlje in razporedimo maso.

Pečemo 15 minut v predhodno ogreti pečici brez ventilacije pri 240 °C.

Vesna V. Zmaić

k

umarična omak'ca

sestavine:

- 2 kumari
- 3 dl jogurta (navadni ali grški)
- sol in poper
- nekaj vejic kopra
- strok česna
- žlika olivnega olja
- vrh žličke gorčičnih semen in vrh žličke kumine

PRIPRAVA:

Kumare operemo, olupimo in narežemo na majhne kocke ter posolimo in počakamo, da pustijo vodo ter jih odcedimo. Dodamo jogurt in nasekljan koper ter začimimo s soljo in poprom. Gre pravzaprav za grški tatziki, kjer so česen, sol, poper in koper edine začimbe! Na olju popražena gorčična semena in kumina sta stvar okusa. Vse zmešamo in postrežemo kot fino omakco k dobrotami z žara! Da ne bo vedno kečap in ajvar.

Vesna V. Zmaić

Encijan navdušil rojake v Beogradu

V soboto, 17. 6. 2017, je zbor Encijan SKD Istra Pulj nastopil v Beogradu, Opština Stari grad, ob priložnosti 16. obletnice Društva Slovencev Sava Beograd.

Društvo Sava ima svoje prostore na Terazijah, kjer se člani zbirajo vsako sredo. Tako kot naše tudi njihovo društvo prireja kulturne programe, razstave in koncerte. Praznujejo Prešernov dan, Martinovo in Miklavža. V društvu se odvijajo pouk slovenskega jezika in plesne delavnice, imajo pa tudi zbor, ki se imenuje Pojoča družba. V društvu jih obiščejo tudi člani hrvaškega društva v Beogradu in tako so obiskali tudi koncert Encijana. Bili so navdušeni nad našim zborom, ki ima v svojem repertoarju tudi hrvaške klapske pesmi. Po koncertu smo si v sosednjem prostoru ogledali razstavo Znameniti Slovenci v Beogradu avtorice Marije Vau- da in Nikole Pilipovića. Po koncertu so nas gostitelji peljali na večerjo v gostišče Tri šešira, kjer smo ob dobri hrani lahko slišali tudi vrsto doma- čih hišnih ansamblov, ki so pričarali prijetno vzdušje. Zagotovo se še kdaj vrnemo v belo mesto, še prej pa se z rojaki iz Beograda srečamo v Pulju.

Koncert v dvorani Opštine Stari grad (foto: V. Marković)

Predsednik zbora Branko Velimirović daje izjavo za TV Beograd

Vladimir Mustajbašić je čestital dirigentki (foto: V. Marković)

Predsednik Društva Sava Beograd Saša Verbič je predsednici Danici Avbelj podaril grafiko kipa Kneza Mihaila Obrenovića, ki stoji na Trgu Republike v Beogradu (Foto: V. Marković)

Obiskali smo Hišo cvetja, kjer je grob Josipa Broza Tita in Jovanke Broz in zbirka štafet mladosti

Od našega društva pa knjižno darilo in dobrote iz Istre

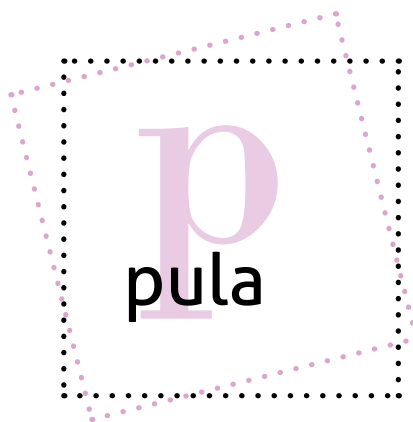
Igralka Ljiljana Jakšić, igra v Iri šešira vlogo skadarljske dame. Za nas je recitala tudi Prešernovo Zdravljico!

Navdušena publika (Foto: V. Marković)

Ustanovni člani Društva Slovencev Sava Beograd (Foto: V. Marković)

15. – 22. 7. 2017

Pula Film Festival

Arena 21:30

www.pulafilmfestival.hr

31. 7. 2017

**Marko Tolja
& Jazz Orkester HRT**

Kaštel, Zgodovinski in pomorski
muzej Istre 21:30

www.pulafilmfestival.hr

4. 8. 2017

**Tomislav Bralić
& Klapa Intrade**

21:00 Arena

19. 8. 2017

Pulska noć

Lokalni folk fest – 21:00 – 02:00 Center mesta

24. 8. 2017

Big Band Pula

21:00 Forum, evergreen koncert

29. 10. 2017

Ljubljanski maraton

10:30 – mestno središče in okolica

24.08. - 26.08. 2017

**Imago Sloveniae
- Noči v Stari Ljubljani**

Koncerti na prostem, Glasbeni festivali
staro mestno jedro

Noči v stari Ljubljani s koncerti in drugimi prireditvami na ulicah in trgih v starem delu mesta vsako leto tradicionalno sklenejo festival *Poletje v stari Ljubljani*, simbolično pa označujejo tudi zaključek poletnega utripa mesta. Noči v Stari Ljubljani oživijo staro mestno jedro s številnimi brezplačnimi prireditvami, ki potekajo istočasno, na več različnih prizoriščih.

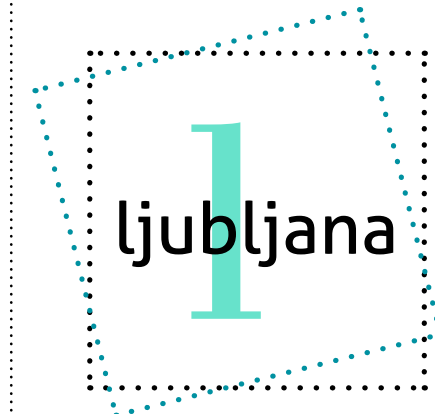

9. 6. – 24. 9. 2017

Izginjajoče kulture

fotografska razstava National Geo-
graphica Slovenija

Ljubljanski grad / vstopnine ni

An aerial photograph of a lush green valley. A river flows through the center, winding between green fields and dense forests. In the background, rolling hills and mountains are visible under a clear sky. The foreground shows a small village with red-roofed houses and a church spire.

"Ni svoboden, kdor ne vlada nad seboj."

Epiktet

mavrica